

СЪДЪРЖАНИЕ

ЕВРОПЕЙСКО ОБРАЗОВАТЕЛНО И ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКО ПРОСТРАНСТВО	3
ОРГАНИ ЗА ВЪНШНО И ВЪТРЕШНО ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В СТРАНИТЕ ОТ ЕВРОПА	3
ПОЛИТИКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКО КАЧЕСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО	8
РАЗВИТИЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ОСИГУРЯВАНЕТО НА КАЧЕСТВО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ	8
МЕЖДУНАРОДЕН ПРОЕКТ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА ОБУЧЕНИЕТО В ОБЛАСТТА НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ	11
ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОСИГУРЯВАНЕТО НА КАЧЕСТВО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В АВСТРИЯ	13
ПРЕПОРЪКИ НА НАУЧНИЯ СЪВЕТ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ОБУЧЕНИЕТО В ГЕРМАНИЯ	17
КАЧЕСТВО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В ЕСТОНИЯ	21
БОЛОНСКИЯТ ПРОЦЕС В ТУРЦИЯ	25
СТРАТЕГИЯ ЗА ОСИГУРЯВАНЕТО НА КАЧЕСТВО НА ДЕЙНОСТТА В УНИВЕРСИТЕТА В ЛЮЦЕРН, ШВЕЙЦАРИЯ	27
ЕВРОПЕЙСКИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ СИСТЕМИ - МОДЕЛИ И ИНСТРУМЕНТИ НА УПРАВЛЕНИЕ	32
ИНСТРУМЕНТИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ	32
ИЗГРАЖДАНЕ НА УНИВЕРСИТЕТСКА СИСТЕМА ЗА ОЦЕНКА НА КАЧЕСТВОТО НА ОБУЧЕНИЕ В ТЕХНОЛОГИЧНИЯ ИНСТИТУТ – СОЛУН	35
СЪЗДАВАНЕ НА ПРОГНОЗЕН МОДЕЛ ЗА ВЪТРЕШНО ОЦЕНЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС ВЪВ ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА В РУСИЯ	39
ИЗМЕРВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ОБУЧЕНИЕ ЧРЕЗ ПРОЦЕНТА НА ДИПЛОМИРАНИТЕ СТУДЕНТИ В КАНАДА (ПРОВИНЦИЯ ОНТАРИО)	42

(Прогължава)

(Продължение)

ЦИФРИ И ФАКТИ	46
МЕЖДУНАРОДНИ ДОКУМЕНТИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА ТРАНСНАЦИОНАЛНОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ	46
ИНДИКАТОРИ ЗА ВЪТРЕШНО ОЦЕНЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В БЕЛГИЯ (ФРЕНСКА ОБЩНОСТ)	46
МЕРКИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ ВЪВ ФИНЛАНДИЯ	48
ДВУСТЕПЕННИ МОДЕЛИ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ЕВРОПА (2008-2009 ГОДИНА)	50
ДАННИ ЗА МОБИЛНОСТА НА СТУДЕНТИТЕ В ЕВРОПА	51
МЕРОПРИЯТИЯ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ	52
ПРЕДСТАВЯМЕ ВИ	53
ЕВРОПЕЙСКА АСОЦИАЦИЯ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ	53
ЕВРОПЕЙСКА АСОЦИАЦИЯ НА УНИВЕРСИТЕТИТЕ	55
ИНФОРМАЦИОННИ ПРОДУКТИ НА НАЦИД, ИЗГОТВЕНИ ПРЕЗ 2009 ГОДИНА	56
ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	61

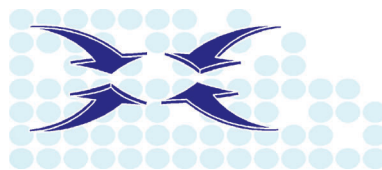
Бюлетинът INFOсвят
се изготвя по материали от реномирани
чуждестранни и български източници.

Редакционен съвет:
Ваня Грашкина, Росен Чолаков,
Яна Панова, Мария Стоянова,
Юлия Дичева

Отговорен редактор:
Мария Стоянова
Стилов редактор:
Нели Колева

Адрес: бул. "Д-р Г. М. Димитров" № 52 А
1125 София
тел.: 817 38 60
e-mail: requests@nacid.bg

ISSN 1312-473

ЕВРОПЕЙСКО ОБРАЗОВАТЕЛНО И ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКО ПРОСТРАНСТВО

ОРГАНИ ЗА ВЪНШНО И ВЪТРЕШНО ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В СТРАНИТЕ ОТ ЕВРОПА

НАЦИОНАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО

Взаимното признаване на академичните степени и квалификации в европейската система за качество на висшето образование изисква разработването на ясно дефинирани и общопризнати критерии и методи за оценяване и акредитиране. В резултат на взетите решения на срещата в Берлин (2003 г.) на министрите, отговарящи за висшето образование, са определени инстанциите и институциите, които отговарят за качеството на висшето образование, техният състав, задачи и основни цели.

В почти всички европейски държави има независими национални организации за осигуряване на качество на висшето образование. Тяхно задължение е да проявяват обективност при процедурите и методите на работа, което налага тяхната независимост. Отчетните доклади и резултатите от дейността им не трябва да се влияят от трети страни като например правителство, университети или други участници. Оперативната независимост на институциите трябва да е законово регламентирана. Националните институции, които нямат официален статут на самостоятелни органи, гарантиращ им независимост, по правило са организирани в съвети, комитети или агенции и са на подчинение на по-висши инстанции. Независимостта на една такава институция е най-важният критерий за правото ѝ да бъде член на Европейската асоциация за осигуряване на качество на висшето образование (European Association for Quality Assurance in Higher Education - **ENQA**).

В почти половината европейски държави

има поне една независима национална институция, която е член на **ENQA**. Основна задача на асоциацията е подпомагането на обмена и разпространяването на информация, опит, добри практики и нови разработки в областта на осигуряването на качество на висшето образование. В нея членуват над 40 агенции и сдружения от системата на висшето образование. Участието в асоциацията е отворено за всички национални институции. В почти половината от държавите, подписали Болонската декларация, вече съществува независима национална институция, която отговаря за качеството на висшето образование и е член на **ENQA**.

Освен **ENQA**, съществуват международни мрежи, които действат на регионално, европейско и международно ниво. Такава е например Международната мрежа на агенциите за осигуряване на качество на висшето образование (International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education - **INQAANE**), в която членуват около 180 агенции. Нейна основна задача е събирането, обработването и разпространението на информация за актуалните тенденции в развитието на съществуващите теории, методи и процедури в областта на оценяването, развитието и контрола на качеството на висшето образование. Друга известна международна институция е Мрежата на агенциите за осигуряване на качество на висшето образование в Централна и Източна Европа (Network of Central and Eastern European Quality Assurance Agencies in Higher Education - **CEEN**). В нея участват 19 регионални и национални институции от 16 държави или региони – **Албания, България, Германия, Естония, Хър-**

ватия, Литва, Латвия, Македония, Австрия, Полша, Румъния, Русия, Словакия, Словения, Чехия и Унгария.

Пример за малка, но успешна регионална мрежа за осигуряване на качество на висшето образование е мрежата **D-A-SH** на немскоговорящите държави **Германия, Австрия** и **Швейцария**.

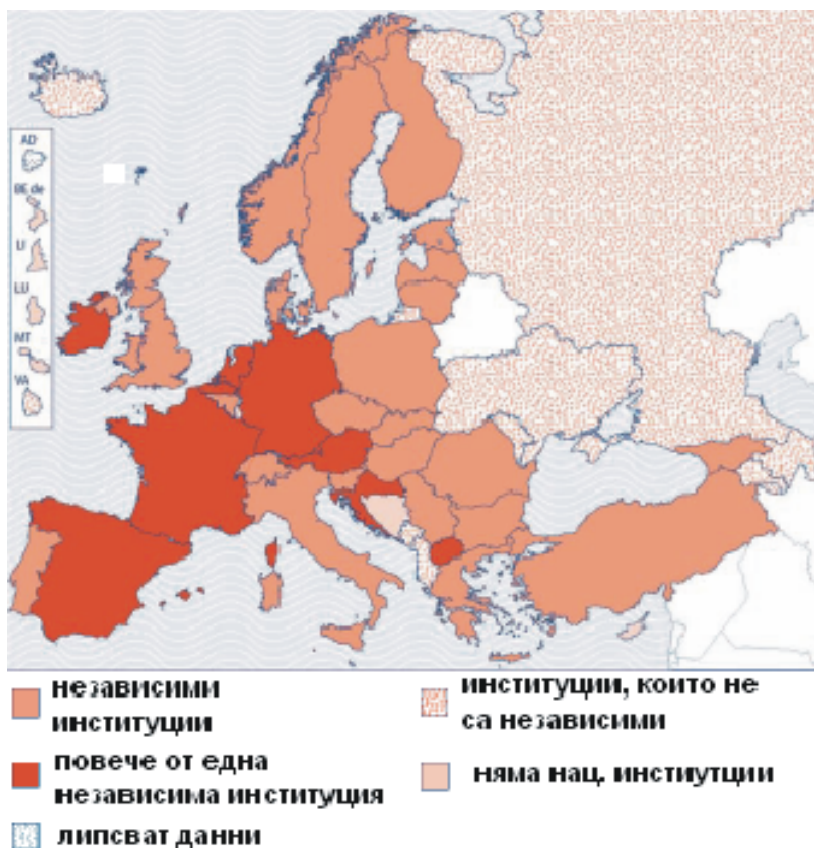
През учебната 2006-2007 година в почти ¾ от държавите, които са подписали Болонската декларация, има поне една независима национална институция за осигуряване на качество на висшето образование. Тези институции често изпълняват две функции: отговарят за оценяването и за акредитирането на висшите училища и учебните програми.

В девет държави или региони (Фламандската общност в **Белгия, Германия, Франция, Ирландия, Хърватия, Македония, Холандия, Австрия** и **Испания**) има повече от една независима институция. Това се обяснява с факта, че в тези държави отговор-

ностите за отделните региони или видове висши училища са разпределени между различни институции. Във Фламандската общност на **Белгия** най-важната институция е независимата Холандско-фламандска служба за акредитация (Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie). Тази наддържавна организация е създадена в партньорство с Холандия и отговаря за акредитирането и дейността на агенциите за оценяване. Още една институция във Фламандската общност подпомага осигуряването и оценяването на качеството в шест фламандски университета – Фламандският интеруниверситетски съвет (Vlaamse Interuniversitaire Raad). Друг консултативен орган в тази общност е Фламандският съвет на висшите училища (Flaemischer Rat der Hogescholen).

В **Германия** акредитирането се осъществява, от една страна, от местни агенции, които отговарят за акредитирането на учебни програми, а от друга страна – от цен-

Видове институции за осигуряване на качество на висшето образование в Европа през учебната 2006-2007 година

трална акредитираща институция – Съвета по акредитация. На национално ниво не съществува единна координираща инстанция, но е развита институционална инфраструктура, която обхваща различни инициативи на местно, регионално и провинциално ниво.

Във **Франция** Националният комитет за оценяване (Comite national d'evaluation) отговаря само за външното оценяване на висшите училища. В страната съществуват и национални комитети за акредитиране на определени учебни програми като например в специалностите по инженерни науки или стопанско управление. Оценяването на качеството на висшето образование е задача на Националния инспекторат за образование и изследвания (Inspection generale de l'administration de l'education nationale et de la recherche). Създадена е и нова Агенция за оценяване на изследванията и висшето образование (Agence d'Evaluation de la Recherche et de l'Enseignement Supérieur).

В **Ирландия** има няколко институции, които отговарят за качеството на висшето образование: Службата за висше образование (Higher Education Authority), Националната служба за квалификации (National Qualifications Authority of Ireland), Съветът за висше неуниверситетско образование (Higher Education and Training Awards Council), Службата за качество на ирландските университети (Irish Universities Quality Board) и Дъблинският институт по технологии (Dublin Institute of Technology).

В **Хърватия** главната институция за външно оценяване на университетите и учебните програми е Националният съвет за висше образование (Nacionalno vijene za visoko obrazovanje). Друг орган, отговарящ за качеството на висшето образование, е Агенцията за наука и висше образование (Agencija za znanost i visoko obrazovanje).

В **Холандия** следните институции участват в осигуряването на качество на висшето образование: Инспекторатът по образованието (Inspectie van het Onderwijs), Холандско-фламандската организация за акредитация (Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie), Холандската агенция по качеството

(Netherlands Quality Agency - само за висшето професионално образование) и Службата за осигуряване на качество в холандските университети (Quality Assurance Netherlands Universities).

В **Австрия** е създадена Агенция за осигуряване на качество във висшето образование (Österreichische Qualitaets-sicherungs-agentur), която подпомага университетите и висшите училища в организирането на собствени системи за оценяване и мениджмънт на качеството. В областта на акредитирането действат две институции – Съветът за висшите специализирани училища (Fachhochschulrat) и Съветът за акредитация (за частните висши училища) (Akkreditierungsrat).

Най-важният орган за осигуряване на качество на висшето образование в **Испания** е Националната агенция за осигуряването на качество и акредитация (Agencia Nacional de Evaluacion de la Calidad y Acreditacion). Освен нея има още 11 регионални агенции, които се грижат за качеството на висшето образование и изграждат Испанската мрежа на агенциите за осигуряване на качество на университетите (Red Española de Agencias de Calidad Universitaria).

В девет държави, които не членуват в ЕС, съществува национална институция за качество на висшето образование, но те не са независими. Това са **Азербайджан, Албания, Армения, Ватикана, Исландия, Молдова, Черна гора, Русия и Украйна**.

В шест държави и региони (Германската общност на **Белгия, Босна и Херцеговина, Лихтенщайн, Люксембург, Малта и Кипър**) липсва национална институция за осигуряване на качество на висшето образование. Това се обяснява с ограничения брой предложения за висше образование в тях поради малкия им брой жители. В **Кипър** съществува независим орган за осигуряване на качеството – Съвет за оценяване и акредитация в областта на образованието (Symvoulio Ekpaideytikis Axiologisis-Pistoroisis), но той отговаря само за външното оценяване на учебните програми в частните висши училища.

ВЪНШНО И ВЪТРЕШНО ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

Според стандартите и насоките, разработени от **ENQA** и приети на конференцията в Берген през 2005 г., институционалната автономия, в контекста на осигуряване на качество на висшето образование, е от решаващо значение. Това означава, че главната отговорност носят самите висши училища, но тъй като те се финансират от публични средства, обществото има не само правото, но и задължението да упражнява контрол върху тях.

В повечето европейски държави външното и вътрешното осигуряване на качеството е регламентирано чрез закон или друг нормативен акт. Само в **Албания, Ангора, Армения, Босна и Херцеговина, Дания, Естония, Люксембург и Кипър** липсват точни регламенти, но в повечето от тях съществуват препоръки към висшите училища за вътрешно осигуряване на качеството.

Висшите училища във **Великобритания** сами носят отговорност за организацията на вътрешното оценяване. От тях се изисква да изготвят отчетен доклад за получените резултати, който служи за целите на външното оценяване.

В повечето държави външното оценяване на качеството е задължително или препоръчително с изключение на **Ангора, Армения, Босна и Херцеговина, Люксембург, Малта и Австрия** (за университетите). В **Кипър** то е задължително само за частните висши училища.

В почти всички европейски държави, в които висшите училища са задължени да провеждат вътрешно оценяване на качеството, отговорните образователни институции са регламентирали ясно и точно в официални документи органите, участващи в този процес. Най-често това са ръководството, академичният персонал на висшето училище и студентите. Само в **Хърватия, Малта и Австрия** (за университетите) липсват официални изисквания по отношение на участниците във вътрешното оценяване на качеството. В девет държави и региони е задължително или препоръчително участието на

всичките пет категории участници (ръководство, академичен персонал, студенти, външни експерти и други заинтересовани страни). В **Италия** например е задължително участието на външни експерти в процедурата по вътрешното оценяване на качеството.

В стандартите и насоките на **ENQA** се акцентира върху качеството на оценяване на студентите, квалификацията на преподавателския персонал и на учебната инфраструктура. Изисква се процедурите по оценяването на студентите да са изработени на базата на ясно дефинирани критерии. Университетите трябва да гарантират, че преподавателите в тях са висококвалифицирани и компетентни, а учебната инфраструктура е най-подходящата за съответните учебни програми. В нея се включват университетските библиотеки, компютърната техника и човешкият ресурс в лицето на научни ръководители и други консултанти. В повечето държави, в които предметът на вътрешното осигуряване на качеството е регламентиран в специални нормативни документи, тези три елемента задължително присъстват. В **Белгия** (Германска общност) например регламентът обхваща оценяването само на студентите, в **Италия** – само на учебната инфраструктура, а в **Малта** – само на преподавателите.

В повечето европейски държави съществуват регламенти, които задължават висшите училища да уведомяват обществеността за критериите за оценяване и да предоставят информация за предлагането на учебни програми. Във всички държави, в които е задължителен или препоръчителен външният контрол на качеството на висшето образование, резултатите от вътрешното оценяване се използват в процедурата по външното оценяване на качеството.

ENQA настоятелно препоръчва в процеса по външното оценяване на качеството да се включват международни експерти и студенти. Тази практика съществува вече в **Албания, Белгия** (Германска общност), **Германия, Франция, Ирландия** (за неуниверситетския сектор), **Исландия, Хърватия, Литва,**

Латвия, Македония, Норвегия, Словения, Словакия, Швеция и Турция. В **Естония** и **Гърция** е задължително участието само на чуждестранни експерти.

В **Дания** членовете, участващи във външното оценяване, се определят от ръководството на Датския институт за оценяване. Съгласно датското законодателство екипът от експерти за външно оценяване трябва да бъде подпомаган от специалисти от съответната научна област. В **Холандия** се изисква във външното осигуряване на качеството да участват най-малко трима независими експерти от съответната научна област и един студент. В **Латвия** студентите участват в екипите за външно оценяване като наблюдатели без право на глас. В **Испания** липсват законови разпоредби, които да определят участниците в процедурата по външното оценяване на качеството.

В нормативните документи се регламентира, че външното осигуряване на качеството трябва да протича по ясно структурирана последователна процедура, гарантираща спазване на препоръките и прилагане на плановете за действие. Агенциите трябва да изготвят периодично обобщаващи доклади, в които да описват общите резултати от оценяването. Тези доклади могат да служат като важен източник на информация за разви-

тието, тенденциите и проблемите в системата за висше образование като цяло.

В повечето европейски държави външното осигуряване на качество във висшето образование се провежда на определен период от време. **ENQA** препоръчва продължителността на тези периоди да бъде дефинирана конкретно. В някои държави този процес се прилага за учебните програми. Основно изискване е да се публикуват резултатите от външното оценяване, както и подробна информация за приложените методи, критериите и честотата на провеждане на процедурата. В повечето държави, в които външното осигуряване на качеството е задължително, тези изисквания се изпълняват. В **Хърватия** и **Турция** се публикуват само резултатите. В **Швейцария** се публикуват само тези резултати от външното оценяване, които водят до положителни заключения. Публикуването на резултатите в **Белгия** (Френска общност) не е регламентирано. В **Естония** публикуването на резултатите не е задължително, но на практика винаги се прилага, а в **Молдова** е доброволно. В **Испания** и **Франция** липсват официални регламенти за публикуването на информация за външното осигуряване на качеството, а публикуването на резултатите е неотменна част от целия процес.

Източник:

Im Blickpunkt: Strukturen des Hochschulbereichs in Europa – 2006/07. Nationale Entwicklungen im Rahmen des Bologna-Prozesses –

http://eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/pdf/0_integral/085DE.pdf

Ю. Дичева

ПОЛИТИКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКО КАЧЕСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО

РАЗВИТИЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ОСИГУРЯВАНЕТО НА КАЧЕСТВО НА ВИШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

Европейската политика на реформи във висшето образование поставя своето начало с Болонския процес, чиято основна цел е изграждането на Европейско пространство за висше образование до 2010 г. Осигуряването на качество на висшето образование е важна част от този процес.

Болонският процес е европейска инициатива за хармонизиране на системите за висше образование в страните членки на ЕС. Тя е насочена към изграждането на единна на-институционална структура, позволяваща лесно сравняване и съпоставяне на отделни институции и програми с цел осигуряване на

качество, признаване на квалификации и улесняване на достъпа до образование и пазара на труда.

Сред най-значимите постижения на Болонския процес са:

- въвеждане на степенна структура на висшето образование, улесняваща признаването на квалификации, включително чрез издаването на Европейско дипломно приложение;
- създаване на единен и надежден подход за акредитация и оценяване на качеството на висшето образование;
- насърчаване и подкрепа на мобилност-

Основни етапи в развитието на Болонския процес

Мобилност на студенти и преподаватели	Мобилност на преподавателите		Сближаване на образованието и науката	Гъвкави пътища за обучение във висшето образ.		
		Учене през целия живот	Включване на докторската обр. степен като трети цикъл	Засищане на социалното измерение	Създаване на национални планове за действие с ефективен мониторинг на социалното измерение	
	Система за трансфер на кредити (ECTS)	Участие на институциите за висше образование и на студентите	Европейска Квалификац. Рамка	Национални Квалификац. Рамки		
Обща система от два основни цикъла	Система от разбираеми и сравними образователни степени		Признаване на обр. степени и периоди на обучение (Дипломно приложение)	Присъждане и признаване на съвместни степени		
	Европейско измерение на висшето образование	Повишаване на ролята на европейското пространство за висше образование			Стратегия за глобално измерение на Болонския процес	
	Европейско сътрудничество за осигуряване на качество на висшето образование		Осигуряване на качеството на институц., национално и европейско равнище	Стандарти и насоки за осигуряване на качеството	Европейски Регистър за Осигуряване на Качеството във висшето образование	
1998	1999	2001	2003	2005	2007	2009
Сорбонска декларация	Болонска декларация	Комюнике от Прага	Берлинско комюнике	Комюнике от Берген	Конференция в Лондон	Конференция в Льовен и Лувен-ла-ньов

та на студенти и преподаватели;

- въвеждане на система за натрупване и трансфер на кредити, улесняваща сравнението на образователните резултати на отделни образователни системи;

- нарастване на участието на студентите в управлението на институциите и увеличаване на ролята на институциите в управлението на националните системи;

- интензивно сближаване на висшето образование и науката, както и поставяне на специален фокус върху докторските програми, тяхното място и значение за образованието и икономиката на Европа.

Сорбонска декларация (май 1998 г.)

Декларацията от Париж, наречена "Сорбонска декларация за хармонизиране на архитектурата на европейската система за висше образование", е подписана от четири страни (Германия, Италия, Великобритания и Франция). В нея се препоръчва:

- подобряване на "прозрачността" и взаимно признаване на образователните степени чрез постепенно развиване на обща рамка за квалификации и образователни цикли;

- засилване на мобилността на студенти и преподаватели в Европа;

- разработване на обща система за образователни степени (бакалавър и магистър).

Сорбонската декларация поставя началото на транснационално сътрудничество и координация за осигуряване и поддържане на качеството на висшето образование в Европа.

Болонска декларация (юни 1999 г.)

Подписана е от министрите на образованието на 29 европейски страни, 15 от тях са членки на ЕС, 11 – кандидат-членки, плюс Исландия, Норвегия и Швейцария. Болонската декларация поставя началото на процеса на модернизация на висшето образование в цяла Европа, наречен Болонски процес. Страните, подписали Болонската декларация, между които и България, се ангажират със следното:

- да внедрят система от разбираеми и сравними образователни степени;

- да създадат кредитна система, нап-

ример система за натрупване и трансфер на кредити;

- да подкрепят мобилността на студенти, преподаватели и изследователи;

- да подкрепят европейското сътрудничество за осигуряване на качество на висшето образование;

- да изградят европейско измерение в областта на висшето образование (учебни програми и международно сътрудничество).

Комюнике от Прага (май 2001 г.)

Срещата в Прага цели да се определят приоритетите на Болонския процес. В нея участват 33 страни (новите страни, подписали комюникето са Кипър, Лихтенщайн, Турция и Хърватия). Формирана е работна група за управление на Болонския процес, която се председателства от ротационния председател на ЕС. Комюникето от Прага определя три приоритета за модернизирани на висшето образование в Европа:

- учене през целия живот;

- по-голямо участие на институциите за висше образование и на студентите;

- повишаване на привлекателността на европейското образователно пространство.

Берлинско комюнике (септември 2003 г.)

Решенията на конференцията в Берлин дават нови насоки на Болонския процес за предстоящите две години:

- осигуряване на качество на институционално, национално и европейско равнище;

- внедряване на система от образователни степени с три цикъла;

- признаване на образователни степени и срокове (кредити);

- европейско приложение към дипломата;

- разработване на обща рамка за квалификации за европейското образователно пространство;

- подкрепа на връзките между европейското образователно пространство и научните изследвания.

Берлинското комюнике задължава работната група за управление на Болонския процес да изготви подробен доклад за дейностите, свързани с приоритетите и да подготви отчет за конференцията в Берген

през 2005 г.

Комюнике от Берген (май 2005 г.)

На срещата в Берген участват 45 страни. Обсъждат се междинните постижения на Болонския процес, описани в доклада на работната група. Одобрява се публикацията "Стандарти и насоки за осигуряване на качество в европейското образователно пространство". Болонският процес се обогатява със следните важни приоритети до 2007 г.:

- подкрепа на социалното измерение и премахване на пречките за мобилност;
- внедряване на стандарти и насоки за осигуряване на качество в европейското образователно пространство;
- разработване и внедряване на национални квалификационни рамки;
- създаване на Европейски регистър на агенциите за осигуряване на качество;
- осигуряване на възможности за гъвкави пътища във висшето образование и признаване на предишно обучение.

През януари 2006 г. ЕК представя доклада "От Берген до Лондон - приносът на Европейския съюз". В него се подчертава необходимостта от пълно внедряване на реформите на Болонския процес. Изтъква се, че след като елементите на стратегията се включат в националното законодателство, те трябва да се превърнат във всекидневна реалност за студентите и преподавателите.

Лондонско комюнике (май 2007 г.)

На срещата в Лондон участват 46 страни - Черна гора е приета за нов член на Бо-

лонския процес. Отчита се, че е направена важна стъпка за създаване на европейско образователно пространство, основаващо се на институционална автономия, академична свобода, равни възможности и демократизъм. Приема се нов приоритет - развитие на европейското образователно пространство в глобален аспект. Основните решения са:

- да се подкрепя мобилността на студенти, преподаватели и изследователи;
- да се развиват съвместимостта и сравнимостта на националните образователни системи, като се запазва тяхното разнообразие;
- да се направят предложения за подобряване на системата за признаване на предишен образователен опит;
- да се развие Европейско образователно пространство в глобален аспект;
- да се премине от Болонски процес към Европейско образователно пространство след 2010 г.

Комюнике от Льовен и Лувен-ла-ньов (април 2009 г.)

На конференцията на министрите, отговорни за висшето образование, проведена на 28-29 април 2009 г. в гр. Льовен, е направена равностметка на постиженията на Болонския процес и се определят приоритетите на европейското пространство за висше образование за следващото десетилетие. Те са отразени в комюникето „Болонският процес 2020 година – Европейското пространство за висше образование в новото десетилетие“.

Източници:

Higher Education in Europe 2009: Developments in the Bologna Process -

http://eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/pdf/0_integral/099EN.pdf

Bologna Process -

<http://www.euractiv.com/en/education/bologna-process/article-117448>

М. Стоянова

МЕЖДУНАРОДЕН ПРОЕКТ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА ОБУЧЕНИЕТО В ОБЛАСТТА НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

В края на 2007 г. международният форум за институционално управление на висшето образование (Institutional Management in Higher Education - IMHE) на **ОИСР** започва проучване на качеството на обучението с цел да се посочат успешните инициативи и механизми, прилагани във висшите училища, и да се даде тласък на практиките, които могат да помогнат на другите висши училища да подобрят качеството си на обучение.

Проучването обхваща следните области:

- дейностите и дебатите, които предизвикват засилване на вниманието към качеството на образованието;
- целите, които ръководят институциите да подобряват качеството на обучение, както и техният избор и философски подходи, които могат значително да повлияят на качеството;
- практическото приложение на инициативите за качество на обучението, проблемите, свързани с тяхното прилагане, участниците, нуждите и въпросите за решаване;
- разпространението на практиките, измерването и мониторинга на напредъка;
- влиянието на качеството на образованието върху обучението, научните изследвания и институционалната култура;
- съгласуването на подходите за устойчиво повишаване на качеството на образованието в учебното заведение.

Изпълнение на проекта

Проектът се изпълнява на два етапа:

- първи етап (декември 2007 – юни 2009) - институционални инициативи и политики за подобряване на качеството на образованието;
- втори етап (юли 2009 – декември 2010) - по-подробно проучване на опита и институционалните подходи за повишаване на качеството на обучението.

Създадена е пилотна група за гарантиране на качеството на методологията и предоставяне на консултации по ключови етапи на проекта.

Методология

Проектът предвижда международно проучване на качеството на обучението във висшите училища на доброволен принцип по формата на анкета. Той предлага възможност на участниците да представят и анализират собствените си практики за повишаване на качеството в обучението. Използването на въпросник позволява да се групират въпросите, което улеснява събирането на информацията.

Ролята на преподавателите, факултетите и катедрите, на ръководните органи на университета и държавата по отношение на качеството на обучение е основният въпрос за анализиране.

Проектът има за цел да проучи два основни подхода за повишаване на качеството на обучение: "отгоре - надолу" - инициативите, предприети на институционално равнище от ръководството на висшето училище, и "отдолу - нагоре" - инициативите, предприети от преподаватели, които могат да повлияят на институционалната политика за качество на обучението.

Методологията, избрана през първия етап на проекта, включва пет основни метода:

- преглед на литературата;
- онлайн въпросник;
- допълнителни телефонни или видео интервюта;
- посещения;
- конференция.

Първият етап завършва с конференция, проведена на 12 и 13 октомври 2009 г. в Техническият университет в Истанбул, изготвяне и публикуване на доклад.

Участници

От самото начало проектът е отворен за всички членове на IMHE. Едновременно с това пилотната група се стреми да включи и други органи, свързани с качеството на обучението като агенции за осигуряване на качеството, които представят списък на потенциално заинтересованите висши учи-

лица.

Общо 29 висши училища от 20 държави приемат поканата за участие.

Основни изводи

➤ Качеството на обучение предизвиква интереса на нарастващ брой висши училища. Въпреки че разбирането за качеството покрива различни възгледи и определения, които променят непрекъснато своите форми, инициативите (дейности, стратегии, политики) за подобряване на качеството на обучение се увеличават сред висшите училища.

➤ Промените в профила на студентите и проучванията през последните десетилетия имат решаващо влияние върху съдържанието на учебните програми и методи на преподаване. Качеството на обучението трябва да се разглежда динамично в зависимост от контекстуалните промени в областта на висшето образование като интернационализиране на следването и различните задачи, които образованието трябва да изпълни (развитие на иновациите, гражданско участие и регионална интеграция), с цел създаване на квалифицирана работна сила за посрещане на предизвикателствата на XXI век.

➤ Развитието на ефективна институционална политика за качество на обучението е ориентирано към насърчаване на ефективното взаимодействие между две групи фактори:

- Външни фактори за висшите училища, независимо дали са на национално, или в много случаи на международно ниво (например Болонския процес в Европа), които действат като катализатори за стимулиране на благоприятна среда, улесняваща идентифицирането на качеството на обучение като приоритет;

- Вътрешни фактори за висшите училища (например назначаването на нов ръководител), които могат да повлияят чувствително за изпълнението на начинания в областта на качеството на обучение.

➤ По-голямата част от инициативите, предприети от висшите училища за подобряване на качеството на обучение, са основани на опита и трябва да отговарят на

техните специфични нужди във всеки момент. Инициативи, вдъхновени от литературата и академични изследвания в тази област, са рядкост.

➤ Утвърждаване на съгласувани последователни инициативи в рамките на институционалната дългосрочна политика.

➤ Изключително важно задължение на ръководството на висшето училище е да се обхванат всички измерения на качеството на обучение. Участието на студентите е също от ключово значение за успеха на една институционална политика в областта на качеството на обучение. То не се ограничава до оценката на обучението, но също така обхваща определянето на учебното съдържание и методите на преподаване.

➤ Насърчаването от долу-нагоре на инициативите от страна на преподавателите, поставянето им в благоприятна среда на учене и обучение, предоставянето на ефективна подкрепа и стимулирането на размисъл върху ролята на обучението в процеса на ученето са обещаващи възможности за развитие на качествено обучение.

➤ Големината и спецификата на висшето училище не представляват сериозна пречка пред развитието на институционалните политики, когато участието на органите за управление е очевидно и постоянно, финансовата подкрепа е достатъчна и подходящото оборудване се използва за качествено обучение в дългосрочен план.

➤ Участието на деканите на факултетите също е важно, защото те осъществяват връзката между органите за вземане на решения във висшето училище и преподавателите в него. Те насърчават плодотворните стратегически подходи, създават и поддържат общи практики.

➤ Разгръщането на политиките за качество на обучението зависи също от способността на институцията да установи баланс между техническите аспекти на подкрепата на качеството (например създаването на въпросниците за оценка) и повдигнатите основни въпроси (например оценка на добавената стойност на обучението за постигане на целите на програмата).

➤ Инициативите за качество на обучението подчертават ролята на процеса на реформа, усъвършенстват взаимодействието между научните изследвания и образованието и засилват културата на качеството в рамките на университетската общност.

➤ Висшите училища трябва да разработват новаторски подходи за измерване на въздействието на своята подкрепа по отношение на качеството на обучение. Стременият в сектора на висшето образование е да се установи причинно-следствената връзка между участието в обучението и резултатите от постигнатото качество. Изследването на връзката между входа, процесите и резултатите на висшето образование изисква задълбочена оценка и използването на нови методи.

➤ Подкрепата на качеството на преподаване обикновено поражда осъзнаване на от-

говорността на преподавателите в процеса на обучението и обосновава необходимостта висшето училище да им помага за изпълнение на тяхната задача.

В днешната обстановка на устойчив растеж и разнообразие на системите за висше образование, значението на допитването до гражданското общество относно качеството на предлаганите студентски програми нараства. Методите за оценка обаче, използвани от класациите, клонят към прекалено акцентирание върху научните изследвания и резултати. Доколкото процесът на оценка не показва точно качеството на обучение, неговото измерване продължава да бъде предизвикателство. Определянето на качеството остава неуловимо и многоизмеримо. Системите за оценка и акредитация се конкурират в обхващането на неговата сложност.

Източник:

La qualité de l'enseignement dans le supérieur -

http://www.oecd.org/document/26/0,3343,fr_2649_35961291_40528538_1_1_1_1,00.html

Н. Колева

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОСИГУРЯВАНЕТО НА КАЧЕСТВО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В АВСТРИЯ

Австрийските университети и специализирани висши училища са задължени чрез закони да развиват и прилагат процеси и системи за осигуряване на качеството на своите дейности. Автономията на австрийските университети и свързаните с нея финансови отговорности са обстоятелствата, които ги стимулират да осигуряват високо качество на обучението, изследователската дейност и организацията.

Днес в Австрия има 22 публични университета, които според федералния закон за университетите от 2002 г. са пълноправни автономни институции. Към системата на висшето образование принадлежи и секторът на специализираните висши училища. Той обхваща около 10% и се управлява от отделен закон. Федералният закон за акредитация на университетите от 2000 г. полага

правните основи за създаването на частни университети, чийто дял е около 2% от системата за висше образование.

ОЦЕНЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

Компетентният орган, който отговаря за осигуряването на качество на цялата система за висше образование в страната, е Австрийската агенция за осигуряване на качеството (**Österreichische Qualitätssicherungsagentur - AQA**). Тя подпомага университетите в изграждането на системите им за оценяване и управление на качеството, като ги консултира, осигурява им независими експертизи, провежда оценяване и издава сертификати. Агенцията разработва собствени методи и процедури на основата на европейските стандарти за външно оценяване на университетите и специализи-

раните висши училища.

Процедурата по сертифицирането включва:

- ориентиране в законодателните изисквания и европейските стандарти и насоки;
- спазване на индивидуалния профил и целите на висшето училище;
- събиране и обработване на данни за системата, процесите и резултатите на висшето училище;
- осигуряване на независими и международни експертизи;
- подпомагане на развитието на качеството в рамките на университета;
- оптимизиране на приходите и разходите.

Агенцията прави одит на четири области:

- обучение, преподаване, продължаващо обучение;
- изследователска дейност;
- управление и развитие на персонала;
- интернационализиране/мобилност.

Висшите училища имат право да изискат от агенцията одит на една от посочените области или едновременно на всички. В случай че сертификацията е успешна, висшето училище получава свидетелство за акредитация.

Експертизата се провежда на базата на **шест стандарта за одит**, които са определени от работна група към **AQA**:

- висшето училище има изработена стратегия за качество и я използва като инструмент за управление;
- осигуряването и развитието на качеството са отговорност на ръководството;
- компетенциите и отговорностите са ясно регламентирани в рамките на висшето училище и е осигурен достъп до необходимата информация;
- системата за мениджмънт на качеството подпомага основните цели на висшето училище и то разполага с методика за вътрешно оценяване;
- мониторингът и информационните системи са основни съставни части на системата за мениджмънт на качеството и улесняват периодичното изготвяне на отчетен доклад;

- системата за мениджмънт на качеството предвижда постоянно участие на различни експертни групи.

Стандартите са еднакви за четирите области. В експертизата се разглеждат както организацията на системата за мениджмънт на качеството, така и характеристиките за съответната област ключови процеси.

Резултатите от проведените от **AQA** изследвания за качество в университетите служат на Федералното министерство за наука и изследвания, акредитиращите органи и др. като база за вземане на решения относно признаването и финансирането.

Австрийската система за висше образование не разполага с цялостна система за акредитация. Публичните университети, които обхващат около 85% от целия сектор на висшето образование, измерено по броя на студентите, не подлежат на институционална акредитация. Акредитацията на учебните им програми не е задължителна. Те са създадени по силата на закони и сключват с държавата **споразумения за високи постижения**. Тяхната отговорност е да изготвят през определен период от време доклади, чрез които се отчетат пред висшестоящите органи. В момента липсва общовалиден стандарт за процедурата, по която университетите да докажат изграждането и развитието на системата си за мениджмънт на качеството на извършваната дейност. Публичните университети могат доброволно да изискат външно оценяване на своите постижения. Това се възприема като добър атестат за дейността им и води до повишаване на престижа им.

Споразуменията за постигане на високи постижения между пълноправните автономни университети и държавата са публично-правни договори, в които се определят целите и задачите на всеки университет за период от три години по следните тематични области:

- стратегически цели, профил на обучението, развитие на университета и персонала, изследователска дейност;
- обучение и продължаващо обучение;

- поставяне на обществено значими цели;
- повишаване на интернационализирането и мобилността;
- вътрешноуниверситетско сътрудничество.

На акредитацията подлежат специализираните висши училища и частните университети. Отговорните органи за това са *Съветът за специализираните висши училища* (Fachhochschulrat) и *Съветът за акредитация на частните университети* (Akreditierungsrat fuer Privatuniversitaeten). Акредитацията се дава за определен срок и се отнася както за отделните учебни програми, така и за цялата институция. Процедурата по акредитацията, респ. преакредитацията, включва външно оценяване преди всичко на обучението, изследователската дейност и организацията на висшето училище.

През 2006 г. **AQA**, съвместно с работна група от международни експерти, изработва процедура в три фази за независимо оценяване на качеството на вътрешните процеси в университетите. Характерно за процедурата е фокусиране върху развитието на цялостната университетска система за качество, а не върху отделни детайли и подпомагане на университетите както в тяхната дейност по самоуправление, така и в способността им за самоанализиране.

- **Фаза 1:** проследяване на мениджмънта на качеството в избрана тематична област (обучение/изследователска дейност/управление на персонала/интернационализиране).

- **Фаза 2:** външна експертиза и сертифициране на мениджмънта на качеството в избрана тематична област.

- **Фаза 3:** одит на качеството и сертифициране на системите за мениджмънт на качеството на университета.

Резултатите от всяка фаза от процедурата могат да бъдат използвани в следващите фази. Отделните фази дават възможност на университетите за обратна връзка с външните експерти, които участват в процедурата. Трите фази могат:

- **да следват последователно една след друга**

Пример 1: един университет се подла-

га на проследяване/консултиране на развитието на мениджмънта на качеството си в определена тематична област (фаза 1) и изисква веднага след това външна експертиза (фаза 2).

- **да бъдат проведени поотделно**

Пример 2: един университет се подлага само на външно проследяване/консултиране (фаза 1). На по-късен етап той сам решава дали да поиска външна експертиза (фаза 2).

Пример 3: един университет разполага с добре развит мениджмънт на качеството в определена тематична област и изисква външна експертиза само за него (фаза 2).

КОНТРОЛ ВЪРХУ КАЧЕСТВОТО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

През февруари 2006 г. научната група към **AQA** изработва следните пет предложения към университетите и Министерството на науката и изследванията, подчертаващи значението на осигуряването на качеството в споразуменията:

- За всички тематични области университетите трябва да определят задължителни цели и мерки, чрез които да отразят визията си за качеството на своята институция.

- Целите и мерките трябва да се представят в споразуменията като цялостен процес за мениджмънт на качеството. Университетите трябва да посочат тематичните области за оценяване и дали желаят да им бъде проведен външен одит.

- В рамките на тригодишния период, определен в споразумението, всеки университет трябва да подложи на външен одит поне две тематични области.

- Университетите могат да изграждат вътрешен мениджмънт на качеството толкова дълго, колкото е необходимо, за да бъдат подложени всички тематични области на външно оценяване.

- Опитът на университетите и на Министерството на образованието, науката и културата при съставянето и прилагането на споразумението трябва да е предмет на външно оценяване, чиито резултати да се използват при бъдещите действия.

Постиженията на научния персонал подлежат на периодично оценяване на всеки пет години. Това е регламентирано в правилника на всеки университет. Външно оценяване се осъществява от университетски и ректорски съвети или от министъра на отговорното министерство. За оценяването на научната дейност университетите използват изготвените вътрешни доклади. Чрез библиометрични анализи и оценяване университетите получават фактологична информация за изследователския сектор. В отделните специалности се организират инициативи по качеството. Често се работи в сътрудничество с експерти от международни организации например с **EUA**.

Индикаторите за оценяване на изследователската дейност са:

- квалификация и професионален опит на научния персонал;
- преподавателска и научна дейност;
- публикационна активност на научния персонал;
- използване на ИКТ;
- участие във външни изследователски проекти.

В своя научен баланс за всяка календарна година, чието изготвяне е задължително от 2005 г., всеки университет отчита изпълнението на дефинираните в споразумението процеси и постигнатите резултати.

Във всички университети обучението се оценява и от студентите. Повечето университети разполагат със специален софтуер и дългогодишен опит и добро сътрудничество по отношение на методиката за провеждане на анкетирането. Съществуват различия само в периодичността и обема на анкетирането, както и в последователността на оценяването. Проучват се мненията предимно на завършилите студенти, като се набляга на нивото на преподавателите, ме-

тодите на обучение и използването на съвременни ИКТ.

При оценяването на качеството на един университет се вземат предвид и различни други ненаучни сфери (библиотеки, спортна база, здравно обслужване, създаване на добри битови условия за студентите и персонала).

Публичните университети се финансират от държавата. Техният бюджет се определя по предложение на правителството и се одобрява от парламента. Двадесет процента от общия бюджет за всички университети се разпределят на базата на определени индикатори за постигнати резултати, а осемдесет процента - въз основа на тригодишните споразумения за високи постижения. Критериите са: потребности, търсене и общественозначими цели. Освен държавното финансиране, университетите разполагат и с допълнителни източници за финансиране. В рамките на своята автономия те имат право да придобиват имущество и да изпълняват срещу заплащане изследователски дейности, приходите от които да бъдат използвани за вътрешни нужди. Голяма част от средствата по фонда за подпомагане на научните изследвания, които се осигуряват от държавния бюджет, се разпределят също между университетите. Друг вид приходи са студентските такси. Университетите са задължени да въвеждат специално счетоводство, специфично само за тях, което постепенно да се ориентира към търговското счетоводство. Те трябва да представят данни, доклади и годишен баланс на Министерството на науката и изследванията, което, от своя страна, има същото задължение към Националния съвет. За периода 2007-2009 г. държавата е финансирала с около 5,7 млрд. евро всичките 21 публични университета.

Източници:

Das oesterreichische Hochschulsystem - http://www.bmwf.gv.at/uploads/tx_bmwfcontent/hssystem_07.pdf
 Qualitaetssicherung im oesterreichischen Hochschulsystem - www.aqa.ac.at/download.380.zfhr-2007-083-93-hanft-kohler.pdf
 Zertifizierung des Qualitaetsmanagements von Leistungsbereichen an Hochschulen - <http://www.aqa.ac.at/>

Ю. Дичева

ПРЕПОРЪКИ НА НАУЧНИЯ СЪВЕТ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ОБУЧЕНИЕТО В ГЕРМАНИЯ

ОЦЕНЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО

В свое проучване от 2008 г. Научният съвет, консултиращ федералното правителство по въпросите на образованието, науката и изследванията, препоръчва да се наложат като практика прозрачността и отчитането на постиженията в обучението и следването. Прозрачността по отношение на постиженията ще повиши доверието на обществото във висшите училища. По този начин се придава по-голяма стойност на обучението и следването в университетите и се засилват усилията за подобряването им. Тази препоръка е насочена към връзките и механизмите за действие, както и към комплексната обвързаност на студентите и образователните предложения. Въз основа на това се очаква изготвянето на по-добри предложения за следване.

Оценяване на резултатите в образованието

Чрез анализ и оценка на качеството в образованието може да се осигури управление и контрол на постиженията, както и подобряване на резултатите от следването.

За да се оцени качеството на обучение и следване, е необходимо винаги да се спазват параметрите на изхода на процеса, като се използват следните данни:

- обща статистическа информация;
- резултати от анкети със студенти и абсолвенти;
- доклади за преподавателската дейност;
- документация, свързана с изпитите;
- консултиране и напътстване на студенти от преподаватели;
- списък от публикации, свързани с преподавателската дейност;
- придобиване на средства от проекти за следване и преподаване;
- постигане на разбиране относно вътрешното и външното оценяване и процедурите по акредитация.

Други полезни данни са продължителността на следване и дялът на прекъснали-

те и отказалите се студенти. Доброто обучение, честите консултации и напътстването на студенти оказват положително влияние върху продължителността и успеха на следването. Обратното, големият брой на прекъснали студенти не е само последица от лошо обучение, а резултат от влиянието на редица важни фактори. Използването на инструменти за оценяване на качеството е траен процес за всички участници в него.

Оценяването на качеството е затруднено поради недостатъчно пълни данни в статистиката за висшето образование и изследователската дейност. В настоящия момент няма утвърдена процедура за измерване на компетенциите. Липсват данни за квалификационното ниво на различните групи преподаватели (професори, научни работници, назначени преподаватели). Освен това не са проведени изследвания за абсолвентите, които продължават с награждащи обучения, за техния професионален успех, както и анкетни проучвания за условията за учене и преподаване. Придобиването на компетенции по време на следването е по същество оценка на качеството на обучение. Дефицитът на данни представлява сериозен проблем за управление на качеството във висшето образование, което пречи на прозрачността и възможността за отчитане пред обществото.

Научният съвет счита за необходимо да се създават инструменти и методи за оценяване на качеството, както и да се насърчават изследванията във висшето образование. Особен интерес представляват:

- инструментите за оценка на компетенциите;
- по-нататъшното развитие на методите за оценяване на постиженията;
- управлението на образователната система;
- наличието на ефективни инструменти за разпределение на финансови средства според постиженията.

Съветът одобрява рамковата програма

за насърчаване на емпиричните изследвания в образованието, като за особено важно се счита създаването на общ формат за данните. Публикуването на данни за висшето образование ще спомогне за задоволяване на информационните потребности на кандидат-студентите и с течение на времето ще даде възможност за съпоставимост на данните.

Информационна система за следване и обучение

Изграждането на системата ще даде възможност за:

- сравняване на висшите училища и подкрепа на управлението на качеството;
- подкрепа от страна на държавата при изпълнението на управленските функции на системата;
- повишаване на прозрачността при разпределение на финансовите средства;
- насърчаване на конкурентноспособността за постигане на по-добри условия за следване и обучение.

Системата трябва да съдържа:

- данни за предлаганите специалности;
- данни за обучението и следването - брой на студентите, брой на научния персонал и др.;
- данни за студентите - дял на чуждестранните студенти, оценки от матурата на приетите кандидат-студенти и др.;
- информация за успеваемостта – брой на абсолвентите и резултати от различни изследвания за абсолвентите;
- данни и резултати от дейности, свързани с качеството - решение за акредитация.

Една такава система може да съдържа данни за фондации, консултантски бюра за научни дейности или за реализиране на политически задачи в областта на политиката и др.

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА СЛЕДВАНЕТО И ОБУЧЕНИЕТО:

➤ Създаване на надеждни инструменти за качество на постиженията в преподаването и диференцирано обхващане на приго-

битите компетенции по време на следването.

➤ Съблюдаване на съотношението между данните и параметрите на входа и изхода на процедурата по оценяването на качеството на образованието.

➤ Постигане на прозрачност на основни индикатори, които позволяват да се направят изводи за качеството на предлаганите за обучение специалности.

Институционална отговорност на висшите училища

Ангажиментът на висшето училище като институция е решаващ за успеха на предлаганите реформи. Повишаването на качеството на следването и обучението е негова институционална задача. Важно е да бъдат поставени стратегически цели: създаване на профил, изясняване на отговорностите в следването и обучението, както и стимули за по-голяма ангажираност. Освен това висшите училища трябва да създадат концепция за оценка и управление на релевантните аспекти на качеството. За да се гарантира успехът на гаден университет, за който обучението е също толкова важно, колкото и изследователската дейност, той трябва да извърши промени във вътрешната си организация.

Задача на ръководството е да съумее да задвижи процес на създаване на профил и стратегическо развитие на висшето училище. То трябва да развие такива вътрешни структури, че отговорностите да са напълно ясни, различните звена да разполагат с необходимите ресурси и компетенции за изпълнение на своите задачи и да спазват реализирането на целите.

Изграждането на система за мениджмънт на качеството е задача на ръководството. На университетско ниво факултетът, катедрата или департаментът са отговорни за създаването и реализирането на студентски програми, както и за квалификацията на преподавателите. Дадена специалност трябва да има стратегически план за обучение и следване с ясно дефинирани цели за период от три до пет години. За да се изработи такъв план, е необходимо да са яс-

ни образователните цели и концепции. При създаване на нови програми трябва да участват преподаватели по различни дисциплини. Преподавателските позиции, свързани с особено голяма отговорност към ученето и следването, трябва да са атрактивни, с предлагане на добри доходи и възможности за кариерно развитие.

Признаване на особени постижения в обучението

Университетските постижения в преподавателската дейност трябва да са съпоставими с тези в изследователската дейност.

Подобряването на дейностите, свързани с наставничеството на студентите, както и доброто оборудване особено за специалности, към които има интерес, спомагат за засилване на мотивацията на преподавателите. Трябва да се търсят обаче и нестандартни практики на признаване на постиженията в обучението.

Реформаторските усилия за следване и обучение на висшето училище трябва да се подкрепят с материални и времеви ресурси. Това е валидно за изготвянето на нови програми за следване, въвеждането на нови концепции за обучение и нови материали за преподаване.

Мениджмънт на качеството във висшите училища

Чрез систематичен контрол може да се постигне чувствително повишаване на качеството в обучението и следването. Висшите училища трябва в период от три до пет години да създадат мениджмънт на качеството, който да съответства на международните изисквания. Те се нуждаят от инструментариум, позволяващ оценка на постиженията в обучението и изследователската дейност и непрекъснато усъвършенстване. Мениджмънтът на качеството може да се представи опростено като набор от правила, в които резултатите се сравняват със стратегическите цели на висшето училище. Наблюдава се дали има необходимост от промяна или какъв е ефектът от извършените промени. Очаква се изграждането на култура по качеството, като се дис-

кутират целите на следването и обучението. Особено важни са: условията за следване, съставянето и провеждането на програми и мероприятия за обучение, подкрепата и наставничеството на студентите, провеждането на изпитите, определянето на достъпа до висше образование, както и премирането към първа трудова заетост. Предпоставка за оценка на постиженията в университета или във факултета е определянето на количествени и качествени цели. Мениджмънтът на качеството изисква създаването на единна основа за данни, събирани госта хаотично, както и изготвянето на еднакви инструменти за анкетни проучвания. За постигане на дефинираните цели е необходимо висшите училища да тестват своите вътрешни процедури и процеси и съгласно целите да ги развият качествено. Външните оценявания, особено на ниво изучавани специалности, са важна съставна част на мениджмънта на качеството. В рамките на системното акредитиране мениджмънтът на качеството е предмет на външна експертна оценка.

Ролята на студентите в мениджмънта на качеството

Студентите заемат централно място в усилията за подобряване на следването и обучението. Висшите училища трябва, от една страна, да информират студентите за очакваните от тях постижения, а от друга страна, да се ангажират с коригиране на изпитните работи в реални срокове, провеждане на лични разговори със студентите, предлагане на задължителни обучения, създаване на групи от консултанти, изграждане на библиотека и информационни системи, предлагане на работни места и др.

Ново оценяване на преподавателските усилия

Висшето училище трябва да докаже, че може да управлява времевите ресурси, с които разполага. На преподавателите е нужно време за подготовка на своите лекции и за наставничество на студентите. Въпреки това лекторската дейност си остава твърде недиференцирана. При консултиране, наставничество и изпит не се взема пред вид

броят на студентите. Модулността в обучението, насърчаването на ключови квалификации, както и новите форми на обучение променят обхвата на преподавателските дейности. Научният съвет счита за задължително отчитането на преподавателските усилия, отразяващи различните времеви натоварвания на преподавателите (предимства и недостатъци, изпити, консултации, корекции и др.). Той изразява становище, че е необходимо да се намали броят на учебните часове на професорите в специализираните висши училища, както и да се проявява гъвкавост.

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ ЗА ИНСТИТУЦИОНАЛНА ОТГОВОРНОСТ НА ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА:

- Изготвяне на стратегически план за обучението и образованието.
- Създаване на организационна структура на всички нива с ясни разпоредби за отговорностите в обучението и ученето.
- Въвеждане на система за мениджмънт на качеството във висшите училища.
- Повишаване на престижа на преподавателската дейност при особени постижения в обучението чрез механизми за стимулиране.

Начало на извънунверситетското развитие на качеството

Научният съвет одобрява въвеждането на системната акредитация като последваща опция на държавните училища. Използването на минимални стандарти и непрекъснатото развитие на качеството отговарят на целите за засилване на самоотговорността към преподаването и ученето във висшите училища. Въвеждането на системната акредитация е тласък за изграждане на системи по мениджмънт на качеството и постигане на прозрачност. Програмната акредитация трябва за известно време да се разглежда като друг вариант за акредитация. Предлага се пробен период за въвеждане на системната акредитация. Научният съвет очаква, че системата за оценяване на преподавателската дейност ще получи нов смисъл със системната акредитация. С трите

инструмента – системна акредитация, програмна акредитация и оценяване на преподавателската дейност, трябва да се постигне едно добре балансирано съотношение между усилия и ползи. Акредитирането би спечелило много, ако висшите училища си обменят добри практики и търсят обратна връзка с акредитиращите агенции.

Националният съвет за акредитация препоръчва въвеждането на награда за преподавателска дейност, насочена към отделни личности, групи или институции. За носителите на тази награда се организират ежегодни срещи.

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА КАЧЕСТВОТО:

- Засилване на чувството за отговорност на висшите училища за осигуряването на качество с възможност за избор между системна и програмна акредитация.
- Препотвърдяване на претоварването на висшите училища чрез външни мерки за осигуряване на качеството. Търсене на баланс между усилия и ползи.
- Осигуряване на национална награда за преподавателска дейност.

НЕОБХОДИМОСТ ОТ ДОПЪЛНИТЕЛНИ ФИНАНСОВИ СРЕДСТВА ЗА ПОСТИГАНЕ НА КАЧЕСТВО В СЛЕДВАНЕТО И ОБУЧЕНИЕТО

Научният съвет счита за необходимо гарантирането на допълнителни финансови средства за осигуряване и повишаване на качеството в обучението и следването.

Особено е наложително да се положат усилия за подобряване на наставничеството и консултирането на студенти в онези дисциплини, в които на един професор се пада голям брой студенти. Това е факт предимно в областта на обществените, социалните науки, правото и икономиката. В търсенето на оптимално съотношение между студенти и професори, Научният съвет е стигнал до заключение, че най-добре е да се ползва опитът на швейцарската образователна система поради това, че тя е най-близка до немската. Препочита се съотношението между професори и студент-

ти да бъде 1:20 или 1:40, като това е свързано със съответната професионална група. За целта обаче се изискват допълнителни финансови средства.

Необходими са допълнителни разходи за персонал в размер на 480,9 млн. евро за повишаване на качеството на обучение и следване: осигуряване на наставници през първата и втората година на следване, изграждане на система за консултиране и индивидуално наставничество през първите два семестра; подбор на квалифициран персонал за подобряване на организацията на обучение и изпитите, вкл. и за провеждането на тестове за прием на студенти и гр.

Източник:

Empfehlungen zur Qualitätsverbesserung von Lehre und Studium -

http://www.exzellente-lehre.de/pdf/empfehlungen_zur_qualitaetsverbesserung_von_lehre_und_studium_2008.pdf

Я. Панова

КАЧЕСТВО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В ЕСТОНИЯ

В Естония висшето образование се осъществява от университети, висши училища по приложни науки и професионални висши училища. Разликата между тях е, че в университетите обучението се провежда по трите ОКС - бакалавър, магистър и доктор, а в останалите се предлагат преобладаващо бакалавърски програми и там където има възможност - магистърски.

Качеството на висшето образование е свързано с избора на критерии за самооценка.

За да функционират като институции, които имат право да издават държавни дипломи за завършено висше образование (с приложение на английски език и описание на квалификацията и образователната система) и да извършват изследователска дейност, естонските университети трябва да имат акредитация. Тази акредитация на практика е инструмент за външна оценка на качеството на висшето образование.

Законът за университетите задължава всеки университет да разработва и при-

ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ ЗА РАЗПРЕДЕЛЯНЕ НА ДОПЪЛНИТЕЛНИТЕ ФИНАНСОВИ СРЕДСТВА ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В СЛЕДВАНЕТО И ОБУЧЕНИЕТО:

➤ Повишаване на разходите за наставничество и консултиране на студенти.

➤ Повишаване на разходите за персонал за обгрижване на първокурсниците, както и за подобряване на организацията на обучението и продължаващото образование.

➤ Подобряване на качеството на обучението и обновяване на оборудването, подпомагащо процеса на обучение или следване, създаване на библиотеки и гр.

➤ Изграждане на професионални центрове за преподавателска дейност във висшите училища.

лага своя вътрешна система за оценка и управление на качеството. Тъй като в страната университетската автономия се гарантира от закона, всеки университет сам избира по какъв начин и по каква методика да се създава и прилага системата. Функционирането и ефективността на вътрешно-университетската система за оценка и управление на качеството се разглежда и оценява в процеса на институционалната акредитация.

Естонският център по акредитация е разработил готова форма за отчет, разделите на която съответстват на изискванията за акредитация в чужбина. Освен това има и утвърдени от Министерството на образованието изисквания за акредитация.

Университетът, в който тече процедура за акредитация, трябва да отговаря на определени критерии за студенти, преподаватели и вътрешна система за качество. Експертите предоставят на ректора на висшето училище въпросник, който да попълни.

Отчетът се изпраща до Министерств-

вото на образованието, парламентарната комисия по култура и образование и до студентските организации на висшето училище. Ректорът получава отчета, след като комисията напусне университета.

Качеството на знанията на студентите не се проверява, но експертите задължително разговарят с тях.

Отчетът се изготвя на английски език, който е работният език на експертната комисия.

Съветът за оценяване на качеството на висшето образование взема решение за акредитация и се събира 4-5 пъти годишно. Експертната комисия разглежда и становището на ректора на университета за неговото съгласие или несъгласие със заключенията на експертите.

Решението за акредитация на научни програми се взема от специален съвет и то е от значение за тяхното финансиране.

Нова система за акредитация

От края на 2009 г. в Естония започва да се прилага нова система за акредитация на учебни програми, при която не се оценяват отделни учебни програми на едно висше училище, а се разглежда обучението по определена специалност във всички училища едновременно.

Новата система се нарича „Оценяване на качеството на група учебни програми“. Групите са общо 28.

По този начин качеството на образованието може да се съпостави и определи в трите целеви групи (обучаващи, обучавани, материална база) и свързаните с тях **индикатори**:

- Какви са резултатите на гаген преподавател по определена програма?
- Как се променя научната му дейност?
- Има ли достатъчно материални ресурси за реализирането на програмата – хора, инфраструктура, финансиране?

Оценяване на качеството на висшето образование

➤ Стандарти за висше образование

Много важни за оценяване на качеството на образованието са стандартите за висше образование. Първият вариант е съз-

даден през 1996 г., но в резултат на промените в Закона за университетите и преминаването към нови форми на обучение (система 3+2) през 2002 г. е приет и новият стандарт за висше образование.

Стандартите дават общата рамка на висшето образование. Те определят общите изисквания към: програмите за обучение, бакалавърската, магистърската и докторските степени, дипломните проекти, кредитите за всяка програма, броя на часовете за практически занятия, обема на научната работа, преподавателите (например за бакалавър - 50% от учебните часове трябва да се водят от преподаватели с докторска степен), медицинското образование, подготовката на учителите и др. Приложение към стандартите съдържа описание на професиите и специалностите. На основата на стандартите се извършва лицензирането на висшите училища и акредитирането на техните програми за обучение. Стандартите за висшето образование се отнасят за всички нива и форми на обучение, независимо от техния правен статут и форма на собственост.

➤ Лицензиране

Лицензиране (издаване на разрешение за извършване на образователни дейности) се извършва само за частните висши училища, от всички видове и курсове с продължителност повече от 120 часа.

За държавните университети, университетите по приложни науки и техните програми също има определени изисквания, но лицензи за тях не се издават. Достатъчно е те да бъдат регистрирани в Министерството на образованието.

В частните висши училища се лицензира отделно всяка програма (не цялото училище). В лиценза се посочва всяка програма, по която може да се обучава, както и населеното място, където ще се извършва обучението. Той се издава за определен период от време, който зависи от продължителността на програмата. Ако тя е за три години, лицензът също е за три години.

За получаване на лиценз за обучение по програма за бакалавър и магистър едно от

главните условия е предоставянето на писмено съгласие за водене на конкретната дисциплина по програмата на висшето училище от всеки бъдещ преподавател, чието име е вписано в документите за получаване на лиценз.

Всеки преподавател посочва дали ще работи основно в това висше училище, или не.

Според стандартите на висшето образование 50% от учебното натоварване във висшето училище трябва да се поема от постоянни преподаватели, за които даденото учебно заведение е основно работно място.

Теоретично (а понякога и на практика) лицензирането на програмата крие риск. Въпреки че възникват проблеми с акредитацията на програмата, студентите от частните училища могат да получат дипломите си преди програмата за обучение да бъде одобрена. При такава ситуация студентите от държавни висши училища остават без диплома.

Частните висши училища издават документи на завършващите. Ако към датата на завършване на студента, програмата за обучение не е акредитирана, но това стане в рамките на две години, полученият документ за завършване може да се замени с диплома, призната от държавата. В случай на забавяне на акредитацията, получаването на диплома е невъзможно.

Частните висши училища могат да издават държавни дипломи само след получена акредитация.

Формално такива изисквания съществуват и за държавните висши училища, но за тях законът предвижда да издават държавни дипломи до извършване на първата акредитация.

➤ **Съпоставимост между качеството и финансирането на висшето образование**

В Естония приемът на студенти е на основата на държавна поръчка. За целта всяка година Министерството на образованието сключва договори с университетите за броя на специалистите, които трябва да завършат след пет години, като през този период държавата финансира тяхната подготовка. Базисната стойност на един студент се оп-

ределя от правителството всяка година, като за отделните специалности има различни коефициенти. Издръжката на един студент от дадена специалност се получава, като се умножи базисната стойност по коефициента на специалността. За хуманитарните специалности коефициентът е 1,1; за техническите специалности - 2, за специалностите по изкуства - 5. За докторантура е определен допълнителен коефициент - 3. Частните университети също могат да кандидатстват за държавна поръчка.

Местата за държавна поръчка могат да се заемат от студенти, които годишно събират минимум 30 кредитни точки (75% от програмата) от 40 възможни. В случай на непълно усвоена програма студентите продължават обучението си платено. Държавата финансира обучение по държавна поръчка не повече от пет години.

➤ **Контрол върху качеството. Акредитация**

Законът за университетите предвижда акредитиране на всички програми в държавните университети. От 2002 г. програмите във висшите училища се акредитират при равни условия.

Необходимостта от въвеждането на акредитация е свързана с редица фактори:

- настъпилите промени в областта на висшето образование;
- автономията на висшите училища;
- появата на частни училища за висше образование.

Всичко това налага прилагането на външно оценяване на качеството на образованието във висшите училища.

Процесът на акредитация на висшето образование включва следните стъпки:

- самоанализ (вътрешна система за оценяване на качеството във висшето училище);
- външна оценка на качеството, направена от международна експертна комисия;
- подобряване.

Акредитацията се извършва на седем години.

Решенията на Центъра за акредитация могат да бъдат:

- пълна акредитация;
- условна акредитация – за три години;
- не получава акредитация – програмата се закрива.

Центърът за акредитация на висшето образование е създаден през 1997 г. от Министерството на образованието. В началото той се финансира изцяло от държавата. От 2003 г. в законодателството се правят промени, според които университетите, получили условна акредитация, заплащат последващата процедура за акредитация.

В Естония има два вида акредитации: програмна и институционална.

Центърът за акредитация е основно ангажиран с акредитация на програми.

Съществуват някои трудности при извършването на институционална акредитация. Може да се създаде ситуация, в която програмите във висшето училище да са получили акредитация, а институционално то да не може да получи положителна оценка.

Центърът се занимава с организационна дейност, поддържа връзки с центрове в други страни. Чрез тях привлича чуждестранни експерти, които да участват в акредитирането на програмите. Той организира експертните проверки в университетите, проверява отчетите на висшите училища, консултира, публикува отчетите и резултатите от акредитацията на своята интернет страница (на английски език).

Решенията за акредитация на университетите се вземат от Съвета за оценка на качеството на висшето образование, създаден през 1995 г. Той се състои от 12 членове, представляващи различни научни организации, университети, професионални сдружения, представители на студентите. Членове на съвета не могат да бъдат ректори, заместник-ректори, сътрудници на Центъра за акредитация на висшето образование, както и представители на Министерството на образованието. Съветът, въз основа на решение на експертната комисия, взема едно от три възможни решения за акредитация на университета: пълна, условна, не получава. В 95% от случаите решението на Съвета съвпада с това на експертната ко-

мисия и се одобрява от министъра на образованието, който не може да го промени, но може да предложи да се преразгледа.

Процедурата за акредитация включва следните два етапа:

1. Отчет за вътрешното оценяване на висшите училища. Центърът съобщава на висшето училище за предстоящата акредитация най-малко шест месеца предварително. Взема се предвид желанието на университета за времето на провеждане на акредитацията, като се спазва седемгодишният срок за акредитация. За държавните висши училища акредитацията е задължителна, за частните училища - не е задължителна, но без нея те не могат да издават държавни дипломи.

2. Около месец и половина преди насрочената дата за проверка, висшето училище представя отчет в Центъра, който се изпраща на експертите. Те трябва да имат достатъчно време да се запознаят с него. Работата на експертната комисия в училището продължава около една седмица. Обикновено в акредитацията участват две-три висши училища, реализиращи сходни програми, или няколко близки програми на всички нива (бакалавър, магистър, доктор). Комисията обикновено оценява около 10 програми.

Деветдесет и осем процента от експертите в комисии са чуждестранни специалисти. Експертите от Естония обикновено участват в акредитацията на приложни специалности, при които е важно мнението на естонските работодатели. Широкото участие на чуждестранни експерти е особено важно поради малките размери на страната, където всички специалисти се познават, а това може да доведе до липса на обективност. Основно се канят експерти от европейските страни (Латвия, Финландия, Швеция, Великобритания).

Командировъчните разходи на експертите се поемат от Центъра. Средно за една седмица всеки един от членовете на експертната комисия получава заедно с надбавките около 700 щат. дол.

Обикновено през първите четири дни ко-

мисията се запознава с училището, ръководството, студентите, преподавателите, помещенията, материалната база, сверяват се данните с тези от отчета за само-

анализ.

Докладът с обем 10-15 страници се пише на място през последните два дни от проверката.

Източници:

Министерство образования и науки Эстонии - <http://www.hm.ee/?2>

Новая система оценивания вуза повысит качество образования - <http://rus.postimees.ee/?id=174434>

Изменения, планируемые в сфере высшего образования, дадут студентам больше уверенности - <http://www.hm.ee/index.php?249681>

Е. Джерманова

БОЛОНСКИЯТ ПРОЦЕС В ТУРЦИЯ

Декларациите, свързани с Болонския процес, дефинират съвместната работа в областта на осигуряването на качество на висшето образование. Целта е чрез общопризнатата Европейска система за трансфер на кредити (ЕСТК) да се гарантира високо качество и да се постигне съпоставимост в преподавателската и изследователската дейност. ЕСТК е не само инструмент за определяне на усилията на студентите, но и индикатор за придобитите в края на обучението квалификации. Тя е и помощно средство за подобряване на прозрачността, сравнимостта на студентските програми и придобитите квалификации, за признаване на академичните постижения, за подкрепа на реформите в учебните планове и програмите за обучение и дава възможност за предлагане на гъвкави начини за обучение на институционално, национално и международно ниво.

От 2001 г. Турция официално е страна в Болонския процес. Много студентски програми на университетите в Истанбул и Анкара са акредитирани. Седмнадесет университета са минали през програмата за институционална оценка („Institutional Evaluation Program“) на EUA. През последните четири години страната бележи значителен напредък. За учебната 2008-2009 година екипът, работещ по проблемите на Болонския процес, се занимава с изготвянето на национална квалификационна рамка, както и с определянето на резултатите, които трябва да се пос-

тигнат за отделните програми. Заедно с Министерството на образование, бюрата за работа по Болонския процес се стремят да покрият всичките осем нива на Европейската квалификационна рамка, като отчитат особеностите на страната. По отношение на въвеждането и използването на ЕСТК като система за акумулиране и трансфер, Турция получава за 2007 г. най-добрата оценка (5). За 2009 г. обаче тази оценка е само (3). При оценяването през 2009 г. е проверено доколко получените кредити могат да служат за доказателство на дефинираните учебни резултати. С въвеждането на кредити се дава възможност да се излезе от класическия модел на четене на лекции, като местата и средствата за обучение могат да варират. Чрез самостоятелна работа на семинари и практики студентите имат възможност да са по близо до практическото обучение. Те могат да потърсят иновативни решения на различни задачи и да се откажат от традиционното наизустяване на учебния материал. От преподавателите, които често са претоварени с допълнителни часове (до 30 часа на седмица) се изискват по-големи усилия. Те се подбират според броя на публикациите им предимно като научни работници и изследователи и много по-малко според техните педагогически и дидактически умения. Освен това влияние оказват и други обстоятелства: от една страна, няма достатъчен брой преподаватели за дадена учебна програма, за

наставници на студенти или за провеждане на семинари, а от друга страна, не достигат местата за лабораторни изследвания или провеждане на практически занятия.

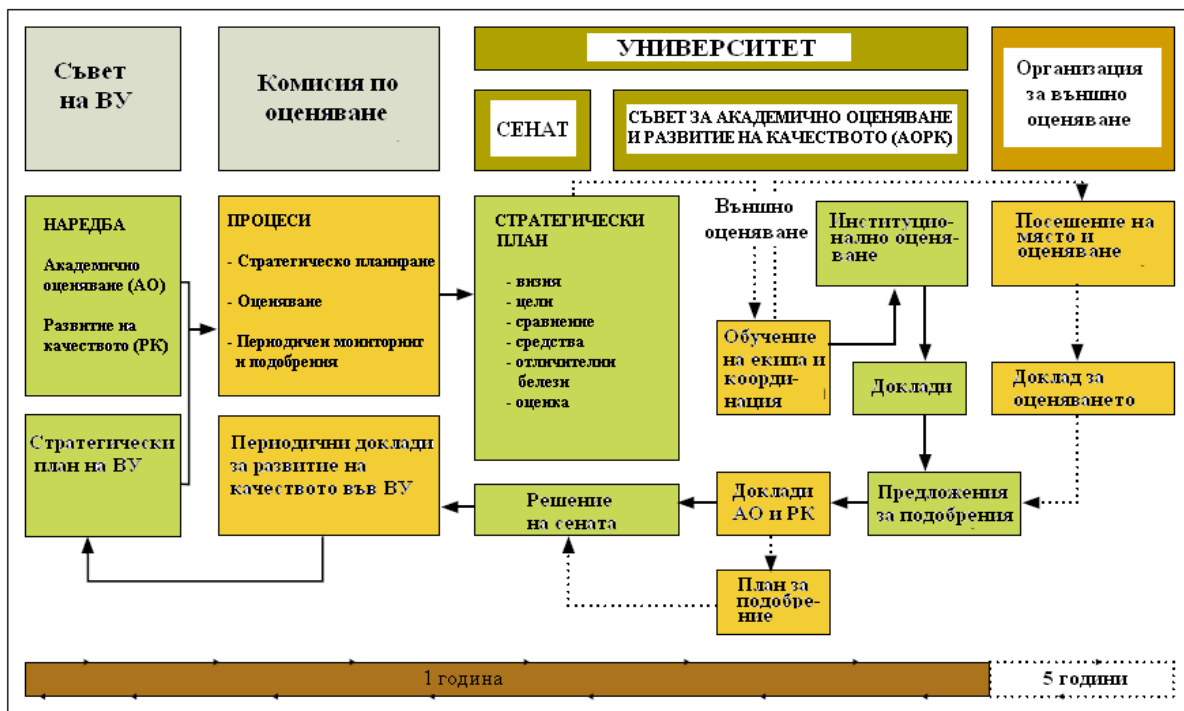
Броят на университетите в Турция през последните две години нараства. Почти всеки град има по един университет. Инвестициите за обучение и изследователска дей-

ност са се увеличили, но въпреки това те не са достатъчни. Университетите биха могли да се развиват по добре, ако имат възможност за финансова и административна автономия, като се спазват определени параметри на отчетност и критериите на успех. Предпоставките за неформално обучение в страната би трябвало да се подобрят.

Оценки от EUA по програмата за институционално оценяване

	Берген 2005	Лондон 2007	Льовен 2009
СИСТЕМА ОТ СТЕПЕНИ	4,67	4,33	4,33
Въвеждане на първи и втори цикъл	5	5	5
Достъп до следващ цикъл	4	5	5
Записани студенти в цикъла от две степен			
Въвеждане на национална квалификационна рамка	-	3	3
ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО	2.00	4.00	4.00
Въвеждане на национално ниво на стандарти и наръчник за осигуряване на качество	2	5	-
Степен на външно оценяване	2	4	3
Участие на студентите в осигуряването на качество	2	4	5
Международно участие в осигуряването на качество			
ПРИЗНАВАНЕ НА СТЕПЕНИ И ПЕРИОДИ НА СЛЕДВАНЕ	3,67	4,33	4,00
Въвеждане на Европейско дипломно приложение (Diploma Supplement)	4	4	4
Въвеждане на национално ниво на принципите на Лисабонската конвенция	3	4	4
Въвеждане на ЕСТК	4	5	3
УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ		3.00	1.00
Признаване на предишни обучения	-	3	1
„СЪВМЕСТНИ СТЕПЕНИ“		5.00	-
Създаване и признаване на съвместни степени	-	5	-
ОБЩО	3,45	4.13	3,34

Система на академично оценяване и развитие на качеството в Турция

Източник:

Der Bologna-Prozess in der Tuerkei: ECTS-Anwendungen und Probleme der Qualitaetssicherung - https://www.alumni.tu-berlin.de/fileadmin/Redaktion/ABZ/PDF/TUI/64/edinsel_TUI64.pdf

Я. Панова

СТРАТЕГИЯ ЗА ОСИГУРЯВАНЕТО НА КАЧЕСТВО НА ДЕЙНОСТТА В УНИВЕРСИТЕТА В ЛЮЦЕРН, ШВЕЙЦАРИЯ

За да гарантира високо качество на обучението, изследванията и услугите и тяхното непрекъснато усъвършенстване, Университетът в Люцерн е разработил система за осигуряване на качеството като съставна част от цялостния му мениджмънт. Системата е изградена на базата на най-модерните модели за управление на висшите училища и е съобразена със спецификата на университета. Взети са предвид всички законодателни изисквания - Закон за университетите, статут, водеща институция, кантонални разпоредби, акредитация, Директива за осигуряване на качеството в швейцарските университети. Използван е и опитът на най-добрите висши училища в областта на осигуряването на качество.

Четири стълба, на които се гради стратегията за осигуряването на качеството в университета, са:

во в университета, са:

- отстраняване на недостатъците;
- доразвиване на предимствата;
- използване на всички възможности;
- предотвратяване на рисковите фактори.

Тази стратегия се прилага двупосочно - навътре и навън.

Факултетът по теология например засилва сътрудничеството си с други партньори, Факултетът по културни и социални науки търси усилено партньори за интердисциплинарно сътрудничество както от университета, така и от външни организации. Факултетът по правни науки работи активно в областта на международното сътрудничество. Всички факултети обединяват своите усилия в сферата на научния трансфер. Те са подпомагани от централизиран

служби, създадени специално за тази цел.

Съгласно Директивата за осигуряване на качество в швейцарските университети, системата, която се прилага в Университета в Люцерн, отговаря на следните стандарти:

➤ **Стратегия** – университетът е изработил собствена стратегия за осигуряването на качество, която е достъпна в публичното пространство. Тя съдържа насоки за гарантиране на качеството на университетската дейност, което трябва да се повишава постоянно и да се превърне в начин на мислене за всички участници в този процес.

➤ **Сфери на действие** – системата е насочена към всички основни университетски задачи, особено към обучението и изследователската дейност и свързаните с тях услуги. Тя е интегрална част от общата стратегия на институцията и стимулира устойчивото развитие на университета.

➤ **Процеси и отговорности** - процесите са регламентирани. Персоналът и студентите са запознати с тях. Отговорностите за качеството и неговото осигуряване са ясно разписани.

➤ **Оценяване** – в университета се провежда постоянно и периодично вътрешно оценяване на обучението, учебните програми и специалностите, методите за оценяване на успеха на студентите, резултатите от обучението, изследователската дейност, услугите, всички налични ресурси, равнопоставеността на половете и учебната инфраструктура. Където се налага, се провеждат и външно оценяване и контрол.

➤ **Развитие на персонала** – университетът подпомага и стимулира усъвършенстването и квалификацията на своите академични и неакадемични кадри. Това включва планиране на кариерното развитие на младите учени и стимулиране на равнопоставеността на половете.

➤ **Използване на информацията и вземане на решения** – стратегическите решения за изследователската дейност, специалностите и назначаването и стимулирането на преподавателския състав се вземат

на базата на релевантна и актуална информация. Тя се събира, обработва, анализира и използва за непрекъснатото подобряване на качеството на университетската дейност.

➤ **Комуникации** – изготвянето на отчет с достоверна информация за методите и резултатите от мерките по качеството осигурява обратна връзка между отделните групи участници в рамките на университета. Тази информация се предоставя на обществеността в подходяща форма. Периодично се публикуват обективни данни за учебните програми и присъдените степени.

За осигуряването и подобряването на качеството на университетската дейност е необходимо да са изпълнени следните изисквания:

- **разбиране** - всички работещи в университета са убедени в необходимостта от високо качество на университетската дейност;

- **стратегия** - формулирана е дългосрочна стратегия за качеството и са дефинирани главните цели, съдържания и мерки;

- **позициониране** - мерките за осигуряването на качество са ориентирани към желаната позиция, към която се стреми университета;

- **интегриране** - диференцираните мерки по отношение на качеството и инструментите за неговото осигуряване са едно цяло;

- **последователност** - инструментите за осигуряването на качество се прилагат непрекъснато и последователно.

Системата за осигуряването на качество в университета може да се изобрази с помощта на един модифициран **KIPOF** модел. Този модел включва четири компонента: **K (Kontext)**– контекст, **I (Input)**– вход, **P (Prozess)**– процес, **O (Output)**– резултати и **F (Follow-up)** – действия.

Пояснения:

Контекст – университетът контролира постоянно как външните и вътрешните обстоятелства влияят на качеството на обучението, изследванията и услугите. Той наблюдава всички фактори и реагира на отрицателните и положителните изменения с

подходящи мерки.

Вход – качеството на студентите, преподавателите и изследователите се определя преди постъпването им в университета (на входа) по определени единни изисквания. Това се прилага и за останалия персонал. Наличните ресурси се оценяват постоянно и систематично.

Процеси – обучението, изследванията и услугите се оценяват периодично, а резултатите се отразяват в доклади.

Резултати – постигнатите резултати (например завършилите студенти) се документират. Данните се събират чрез обратна връзка и се отнасят за реализирането на завършилите студенти на трудовия пазар.

Действия – на базата на оценяването и докладите за входа, процесите и постигнатите резултати се набелязват мерки за подобряване на качеството.

Тъй като най-голямо влияние върху качеството на обучението, изследванията и услугите оказват работещите в университета, на преден план излизат човешките дейности. По тази причина най-голямо значение се отдава на стимулирането на мотивацията на всички заети в университета.

Цялостното определяне на качеството на университета включва проучването на предимствата и недостатъците на отделните дейности и на университета като цяло. За тази цел като работен инструмент

се използва SWOT анализ, подходящ както за планирането, така и за контрола на качеството.

Процеси

Чрез планирането на качеството се определят желаното ниво на отделните показатели и начинът, по който то трябва да се постигне. В случая университетът конкретизира как да се постигне желаното качество в обучението, изследванията и услугите. Контролът на качеството се осъществява, като постигнатото качество се измерва в края на семестъра или на учебната година чрез подходящи методи. Това на първо място са оценяването и изготвянето на отчетни доклади за обучението, изследванията и услугите. Преди да стартира оценяването, трябва да се даде отговор на следния въпрос: Защо се провежда оценяването? Ако отговорът на този въпрос е удовлетворителен, се задават следващите въпроси:

- Кои сфери на дейност да се оценяват?
- В кой момент да се провежда оценяването?
- Чрез какви инструменти да се оценява?
- Какви са предполагаемите условия в момента на оценяването?
- Какъв ефект се очаква?

За да има положителен ефект от оценяването, то трябва да започне едва след като се отговори на тези въпроси.

Качеството не трябва да се разглежда

Таблица 1. Задачи, предложения и ползватели

Задачи	Предложения	Ползватели
Обучение	Следване Докторантура Следдипломно обучение	Студентите Докторантите Студентите, продължаващи обучението си след завършване на университета
Изследователска дейност	Нови знания Нови теории Нови методи	Науката
Услуги	Консултиране	Обществото Икономиката Политиката
Управление	Финансиране	Университетът

като статична величина, а като динамичен процес. За да има смисъл контролът на качеството, той не трябва да остава без последици. Важна роля в това отношение има процесът на постоянно **развитие на качеството**. Той включва изменение на работните процеси в посока на желаното или необходимото качество. Всички тези процеси – **планиране, контрол и развитие на качеството**, трябва да се провеждат съзнателно и редовно и да са съгласувани помежду си. Това е задача на цялостния мениджмънт на качеството.

Вътрешното оценяване включва информация за:

- основните данни за персонала и наличните ресурси;
- организацията, гъвкавостта и съдържанието на учебните програми;
- мерките за качество в сферата на изследванията;
- процесите на вземане на решения, свързани с обучението и изследователските дейности;
- оценяването от страна на студентите на учебните програми и качеството на преподаване;
- допитванията до бившите възпитаници на университета за качеството на обучението;
- резултатите от анкетирането на работодателите на бившите възпитаници;
- оценяването от страна на преподавателите на качеството на учебната инфраструктура и условията за обучение и изследвания, като се вземат пред вид и данните от останалите проучвания и мненията на студентите и бившите възпитаници.

Резултатите служат като база за набиране на мерки за усъвършенстване на качеството на университетската дейност.

Изготвянето на ежегоден отчетен доклад има за цел да запознае обществеността с постиженията на университета в областта на обучението, изследванията и услугите. В него ясно се отразява къде се намира всяка отделна система в цялостната университетска структура и какви успехи е постигнала. Докладът служи като “пас-

порт” пред външните институции (федерацията, кантона, бизнеса и др.).

Външното оценяване (огум) се извършва от експертни групи, съставени по възможност от международни специалисти в съответната област. Оценяваната система предлага състава на експертната група, а ръководството на университета може да изиска промени в състава. Тази група работи на базата на доклада, в който съответната система се самооценява и представя първоначално усетен отчетен доклад, на основата на който се изготвя окончателният доклад. Оценяваната система подготвя становище по доклада, което се включва в общия отчетен доклад на ръководството на университета.

Инструменти и индикатори за контрол на качеството

Изследвания - най-често използваните инструменти за контрол на качеството на изследванията са:

- изготвяне на оценки (рецензии) от колеги от съответната научна общност (*Peer Reviews*);
- изготвяне на доклади за резултатите, състоянието и напредъка на изследователските проекти;
- допитвания под формата на анкети и интервюта за удовлетвореността на изследователите;
- показатели за успехите на научния персонал (брой на защитените дисертации, хабилитации и присъждане на по-високи степени и звания)

Обучение - в табличен вид са представени най-често използваните инструменти и индикатори за контрол на качеството на обучението.

Услуги - качеството на услугите се контролира посредством анкети и интервюта с клиенти (например участници в семинари, клиенти за консултативни проекти и др.) и конкретни показатели за определени области (например общия обем на осигурените външни средства по проекти).

В университета е разработена ефективна система от стимули, чрез която се подпомага процесът по осигуряването на ка-

Таблица 2. Инструменти и индикатори за контрол на качеството на обучение

Инструменти	Индикатори
<p>Оценяване на лекциите</p> <p>Допитвания до бившите възпитаници на университета</p> <p>Анкетирание на работодателите на бивши и настоящи възпитаници на университета</p> <p>Изготвяне на отчетни доклади</p> <p>Допитвания</p> <p>Показатели за успешна дейност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Доволни ли са студентите? • Каква е средната работна заплата при постъпването им на работа? • Представяват ли интерес за трудовия пазар специалистите, завършили университета? • Какво е положението на преподавателите и студентите? • Доволни ли са преподавателите? • средна продължителност на следването; • успеваемост; • възможности за намиране на работа след завършване на университета.

чество. В областта на *изследванията* най-често използваният инструмент е разпределянето на финансови средства за изследователски проекти на конкурсен принцип. За всеки швейцарски франк например, отпускан от Швейцарския национален фонд по определен проект, университетът добавя определена сума. В областта на *обучението* системата за стимулиране предвижда на всеки преподавател, постигнал добра оценка при оценяването на лекциите и упражненията му, факултетът да изплаща премия. В областта на *повишаването на квалификацията* на персонала, университетът мотиви-

ра своите сътрудници да се развиват и усъвършенстват чрез участие в допълнителни форми на обучение. За целта се предоставят подходящи условия и материални стимули.

Организацията и провеждането на вътрешното и външното оценяване са задължение на ректорския съвет. Той има задача на базата на получените резултати от оценяването да изготви предложения за усъвършенстване на качеството във всички области. При необходимост се създават работни групи, които да координират дейностите по качеството.

Източник:

Handbuch zur Qualitaetssicherung an der Universitaet Luzern – http://www.unilu.ch/files/qs_handbuch_071016.pdf

Ю. Дичева

ЕВРОПЕЙСКИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ СИСТЕМИ - МОДЕЛИ И ИНСТРУМЕНТИ НА УПРАВЛЕНИЕ

ИНСТРУМЕНТИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ

Академични стандарти и качество

Агенцията за осигуряване на качество на висшето образование (The Quality Assurance Agency for Higher Education - QAA) във Великобритания, съвместно с участниците в сектора на висшето образование разработват национални референтни точки за качество, известни като „академична инфраструктура“. Те, както и други референтни точки, се използват като водещи принципи в политиката на институциите за висше образование за поддържане на академичните стандарти и качество.

Академичната инфраструктура представлява набор от приети на национално равнище референтни точки и предоставя на институциите за висше образование взаимно споделена базова среда, създаваща условия за осигуряване на качество на висшето образование и стандарти на образователните

програми.

Академичната инфраструктура има четири елемента, които са взаимно свързани. Кодексът за практики например е свързан с управлението на качеството, а другите три елемента подпомагат институциите при установяване на стандартите.

Квалификационната рамка за висше образование характеризира постигнатите резултати на съответните ОКС във висшето образование. Тя се прилага по отношение на дипломите, сертификатите и други академични резултати във висшето образование.

Агенцията за осигуряване на качество на висшето образование е разработила две квалификационни рамки:

- Квалификационна рамка за висше образование за Англия, Уелс и Северна Ирландия;

- Квалификационна рамка за институциите за висше образование в Шотландия.

Кодексът за практики, осигуряващ академично качество и стандарти във висшето образование, е изготвен през периода 1998–2001 г. и се състои от 10 раздела, които поетапно се ревизират от 2004 г. По същество кодексът представлява ръководство за осигуряване и поддържане на качество и стандарти от страна на университетите и колежаите.

Чрез прилагането на бенчмаркинг за утвърждаване на учебните дисциплини се задават определени очаквания от установените стандарти в различните учебни дисциплини. Стандартите дават характеристика на учебната дисциплина по отношение на нейната идентичност и съгласуваност и дефинират какви възможности и умения могат да придобият завършилите студенти, така че да са компетентни по тази дисциплина.

Програмните квалификации представляват кратко описание на очакваните образователни резултати на програмите за висше образование и начините, чрез които те могат да се постигнат.

Агенция за осигуряване на качество на висшето образование (QAA)

Мисията на агенцията е да пази публичния интерес в съответствие със стандартите за квалификации във висшето образование и да насърчава по-доброто управление на качеството в тази сфера. Тя е упълномощена да извършва проверки на колежаите след средно образование¹ като представител на Висшия съвет за финансиране на висшето образование за Англия (Higher Education Funding Council for England - **HEFCE**). Според правните норми HEFCE е отговорен за предоставянето на качествено образование от страна на институциите, които финансира. През периода 2007-2008 г. този процес се нарича „Интегрирана проверка на качество-

то и оптимизацията“ (Integrated Quality and Enhancement Review - **IQER**) и чрез него се осъществява експертна оценка на управлението и на качеството на предоставяното от колежаите образование.

За осъществяване на проверката е разработено ръководство, предназначено за проверяващите екипи и за персонала на проверяваните колежаи. В него са посочени основните цели на IQER:

- подпомагане на колежаите за подобряване на управлението в полза на студентите и в рамките на техните споразумения с органите по присъждането;
- подобряване на взаимоотношенията между колежаите и органите по присъждането в полза на студентите;
- подпомагане на работата на HEFCE, свързана с оценката и контрола на качеството на образование, предоставяно от институциите, които той финансира;
- осигуряване на публична информация.

Проверката се извършва на два етапа. На първия етап, наречен **ангажимент за развитие**, се набляга на подкрепата на колежаите да развият процеса на обучение и своето управление, а на втория, наречен **обобщаващ преглед**, се извършва проверка и се оценява ефективността на процедурите за управление на обучението и тяхното изпълнение.

Независимо от методологическите различия, двата етапа имат и общи елементи:

- фокусират се върху управлението на образователния процес;
- осъзнават споделената отговорност между колежаите и органите по присъждането;
- базират се на вътрешното оценяване на колежаите;
- споделят три **основни теми**: *академични стандарти, качество на възможностите за обучение и публична информация*;
- приемат, че колежаите и техните ор-

¹ „Further education colleges“ - форма на обучение след завършване на горния етап на средното образование, различна от тази, предоставяна от висшите училища (higher education institutions). Колежаите след средно образование не присъждат самостоятелно образователни квалификации, а работят съвместно с органи по присъждането или с висшите училища.

QAA проверява органите на висшите училища по присъждането чрез институционален одит.

гани по присъждането имат ефективно управление, съответстващо на **академичната инфраструктура**;

- ръководят се от равностойни екипи с опит в управлението на висшето образование;
- поставят за свой приоритет интересите на студентите;
- изготвят доклади.

Основни теми

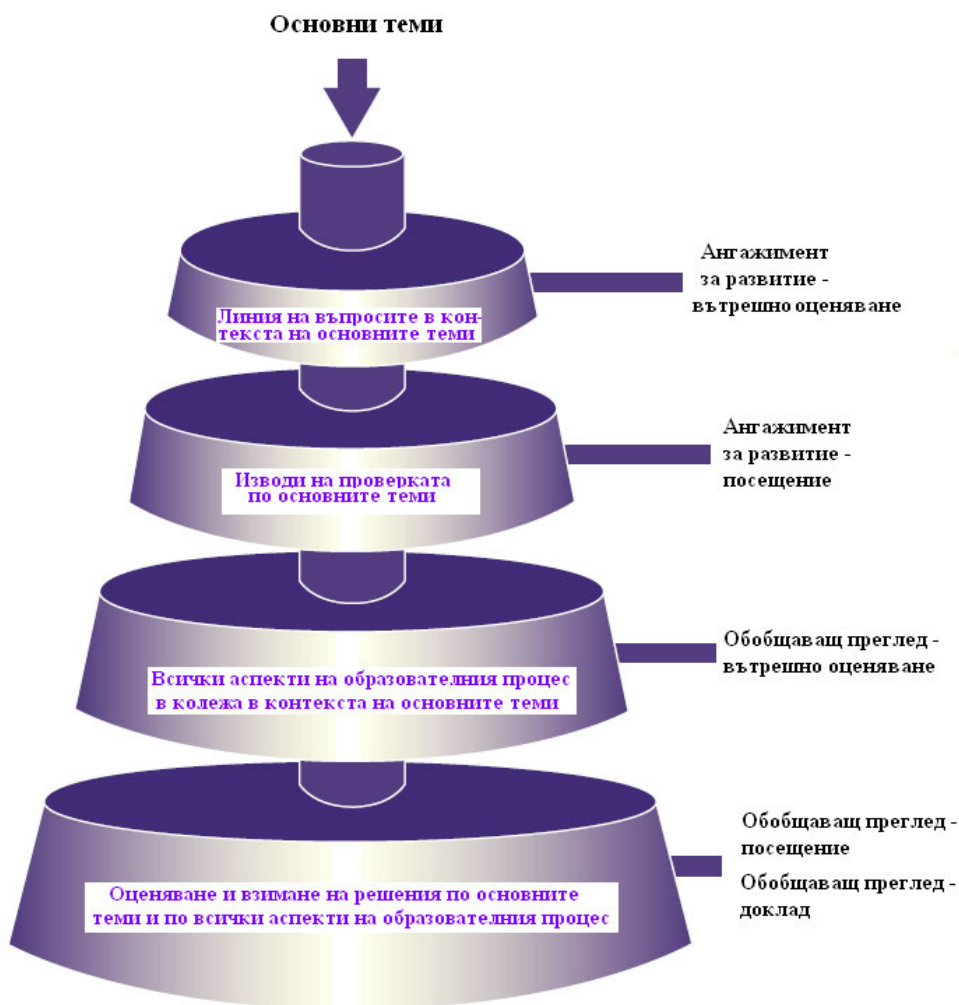
Академичните стандарти се отнасят до резултатите, които студентите трябва

ва да постигнат, за да придобият ОКС.

Качеството на възможностите за обучение е свързано с ефективността на всяко действие на колежа, което осигурява на студентите най-добри възможности да постигнат резултати, отговарящи на академичните стандарти.

Публичната информация е свързана с програмите за обучение, академичните стандарти и качеството на възможностите за обучение. Тя е достъпна в електронен вид или на хартиен носител.

Взаимодействие между основните теми и етапите на IQER

Източници:

Academic standards and quality - <http://www.qaa.ac.uk/academicinfrastructure/default.asp>
 The handbook for Integrated Quality and Enhancement Review - <http://www.qaa.ac.uk/reviews/IQER/handbook08/Handbook2008.pdf>

ИЗГРАЖДАНЕ НА УНИВЕРСИТЕТСКА СИСТЕМА ЗА ОЦЕНКА НА КАЧЕСТВОТО НА ОБУЧЕНИЕ В ТЕХНОЛОГИЧНИЯ ИНСТИТУТ – СОЛУН

Пилотен проект за вътрешно оценяване

В доклад на представител на Департамента по информатика в Технологичния институт в Солун е представен пилотният проект за вътрешно оценяване, който има задачата да извърши измерване на състоянието на образователния процес и да определи критичните фактори, които са необходими за проектиране на системата за вътрешно оценяване на качеството. В доклада са описани методологията и резултатите от пилотния проект. Посочени са факторите за успех, подчертани са и трудностите, за да се осъзнаят нужните усилия за извършването на значителни промени в образователната политика на национално и институционално ниво.

За да отговорят на предизвикателствата на Европейското пространство за висше образование, образователните институции правят опити да адаптират своите стратегии към образователната политика. Националната образователна политика трябва да се разяснява и анализира чрез използване на термини от стратегическото планиране. Образователните институции се нуждаят от ясни цели, всеобхватна визия и разбираеми задачи. Всички заинтересовани страни (както външни, така и вътрешни) имат възможността да се убедят, че задачите и тяхното изпълнение се постигат, когато се обвързват със специфични стратегии, включващи разбираеми ключови индикатори за изпълнение (КИИ).

Стратегиите изискват по-широк социален поглед, защото основният въпрос не е в това дали студентите са готови за образователните институции и процеси, а дали институциите и процесите са готови за студентите. Планираните ясни цели за успех определят желаното ниво на изпълнение.

Впоследствие е необходимо образователните институции да направят оценка на всички свои дейности, за да осигурят баланс

между материалните и нематериалните си активи и да измерят постигнатите резултати и потенциални възможности. Такива измерители са например удовлетвореността на заинтересованите страни и институционалната, управленската и преподавателската ефективност. Цялостно разглеждане на аспектите на оценяването – обучаващи, обучавани и материална база, заедно с по-широката социална реалност, формират критериите и процедурите за оценяване на качеството на целия процес.

Оценка на качеството в департамента по информатика

В съответствие с принципите на институционалната автономия всяка образователна институция поема основната отговорност за оценка на качеството. Оценка може да се разглежда като систематичен процес на събиране, обработване, анализиране и тълкуване на данните по определени критерии с цел получената информация да се използва за бъдещи подобрения.

Оценката на качеството на обучение се базира на отговорите на четири въпроса:

- Какви са целите на образователната институция?
- Как да се постигнат поставените цели?
- Как да се разбере, че постигнатите цели са дали успешен резултат?
- Какви са промените на успеха?

Основният въпрос е да се съгласуват целите и начините за тяхното постигане. След като се получат събраните данни, системата за оценяване използва SWOT анализ, за да се разбере какво трябва да се подобри и какви действия да се предприемат в тази насока. Базираният на "Plan-Do-Check-Act" (PDCA) модел за управление на Деминг може да се използва за придържане към плана за действие и за получаване на отговор на горните въпроси.

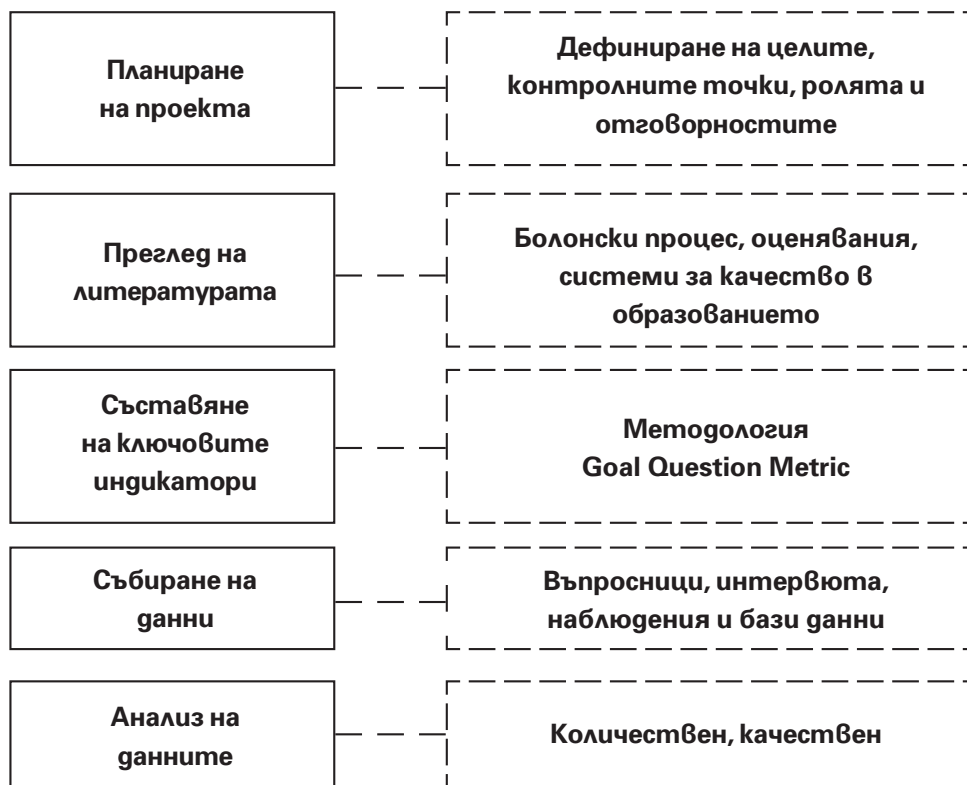
За да се разбере динамиката при проектирането на системата за оценка на качеството, е направен прототип в департамент

та по информатика. Целта на използвания прототип е да се добие информация за раз-

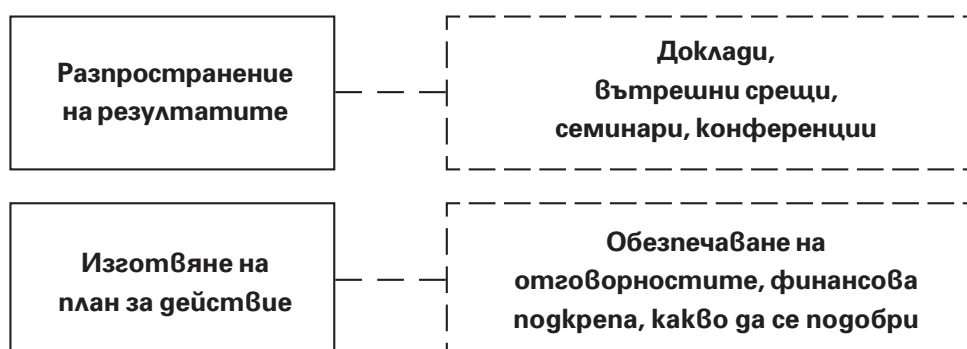
личните образователни аспекти, които са важни в процеса на оценяване.

Графично изобразяване на процеса на оценяване

Етап 1

Етап 2

Етап 1

➤ Първата стъпка, планиране на проекта, включва следните действия:

1. Взимане на решение за целите и задачите на оценяването (защо е необходимо измерване).

2. Изграждане на екип, роля и отговорности (кой какво ще прави – възлагане).

3. Изготвяне на програма и контролни точки (интегриране на задачите).

4. Гарантиране, че образователният процес и процедурите са добре разбрани (постигане на съгласие за терминологията и смисъла на отделните образователни аспекти).

5. Избор на инструментите на проучването (как да се събират данните).

6. Подбор на лицата, които ще се обхванат от проучването (къде да се потърси информация, кого да се пита).

7. Съставяне на КИИ (какво да се измерва).

8. Определяне на резултати за сравнение (какво е значението на измерванията).

➤ Втората стъпка - преглед на литературата, се концентрира най-общо върху процеси на оценяване в Гърция и в други страни – Болонски процес, нормативна база, регулации, други системи за качество.

➤ За съставянето на КИИ се използва методологията Goal-Question-Metric (GQM), която дава възможност да се определи кои фактори са важни и как да се измерват. Чрез методологията GQM се определят целите и впоследствие възникват въпросите за изясняване на целите. Тези въпроси водят до мерките, използвани за количествено и качествено измерване при оценяването.

➤ За събирането на данни се използват въпросници, интервюта, наблюдения и бази данни. Въпросниците са пет на брой в зависимост от обекта и имат за цел да осигурят данни за анализ на следните въпроси:

1. Учебна програма

• Теория - писмени работи - лабораторни упражнения

– покриване на изискванията за знания по информатика

– учебна натовареност

– качество на изучавания материал

– методология за оценяване

• Реализация в индустрията и проектиране на завършването на годината

– пригодност на учебните програми

– учебна натовареност

– научно ниво

– методология за оценяване

• Изпълнение на изискванията на пазара

• Изпълнение на изискванията на последващото образование

2. Академичен състав

• Наличие на академичен персонал

• Ниво на знания за дисциплината „Информатика“

• Способности за преподаване

• Способности за мотивиране

• Научноизследователски потенциал

• Използване на материали за техническа помощ

3. Инфраструктура

• Сгради

• Техника

4. Подпомагане на студентите

• Административно

• Информационно

• Организиране на семинари, симпозиуми и др.

• Европейски програми

• Отдел за кариерно развитие

• Библиотека

Има и въпросници с демографски въпроси към анкетираните.

Интервюта и наблюдения се извършват в случаите, когато екипът среща затруднения да получи отговори (например за академичния състав) или когато процесите не са добре известни (секретариат и технически персонал).

➤ Резултатите от количествените изследвания се анализират от статистически екип за социални науки. Базите данни се анализират главно за изготвяне на профили на студентите, включени в регистъра, и за назначение в индустрията.

Етап 2

Очаква се този етап да е по-сложен в сравнение с етап 1 поради факта, че не се намира под контрола на екипа за оценяване. Постигането на съгласуваност между коле-

ги, студенти и мениджърски екип е сериозно предизвикателство.

Проектиране на система за оценка на качеството

Качеството никога не се погръзва от само себе си. Осигуряването на качество на крайните процедури и услуги винаги отнема много усилия. За да се анализира образователният процес и да се определят неговите силни и слаби страни, е важно да се извърши оценяване преди да се проектира системата за оценка на качеството. Обхватът на системата, както и изискванията към нея трябва да са ясни преди нейното проектиране. За тази цел са проучени изискванията на утвърдени стандарти и методи като ISO 9000:2000, Общо управление на качеството (Total Quality Management, TQM) и Балансирана карта на показателите (Balanced ScoreCard system - BSC).

За процеса на проектиране са изучени етапите на ISO 9000:2000, както следва:

1. Подготовка и проектиране

- изясняване на изискванията
- оценяване на ситуацията
- изготвяне на предложения
- гарантиране на отговорностите
- изготвяне на план за действие

2. Прилагане

- осигуряване на политика и мениджмънт
 - избор и подготовка на представител на мениджъра и ръководител по прилагането
 - вътрешен одит
 - корекции с цел подобряване на документацията
 - избор на акредитационен орган
 - предварителни посещения
 - предварително оценяване и подготовка на етапите
 - оценяване
 - акредитиране

- подгържане

Задължителната стъпка, която следва, не се намира под контрола на екипа за оценяване. За да се преодолеят трудностите, се прилага методологията на системата **BSC**. Прилагането ѝ предполага цялостен анализ на процесите и процедурите на организацията. Според **BSC** всяка организация се разделя на четири части (отражение или перспективи): финансова, потребителска (студенти), вътрешни процедури (на организацията), обучение и усъвършенстване (възможност за постоянна подготовка, целяща постоянно усъвършенстване и конкурентноспособност).

Тези елементи се трансформират в четири **индикатора за изпълнение**:

- финансов;
- потребителски;
- вътрешни процеси;
- образование и развитие.

По този начин организацията поставя цели за всяка една от тези перспективи, събира интересни данни, за да провери изпълнението и нивото на качеството чрез използването на въпросници, бази данни и др.

Пример за прилагане на методологиите GQM и BSC за перспективата за обучение и усъвършенстване:

ЦЕЛ: непрекъснато информиране за новите продукти или технологии

ВЪПРОС: Колко презентации/информационни семинари са реализирани?

ПОКАЗАТЕЛИ: семинари, организирани от компани, департамента, академичния състав, студентите.

ВЪПРОС: Каква е степенята на участие в изследванията?

ПОКАЗАТЕЛИ: брой на публикациите, брой на изследователските програми за една година, участие на академичния състав и на студентите.

Източник:

Design of a Quality Assurance System in Higher Education – Selecting Key Performance Indicators - http://esp.it.teithe.gr/documents/2006_GIGP_Siakas_one_column.doc

М. Стоянова

СЪЗДАВАНЕ НА ПРОГНОЗЕН МОДЕЛ ЗА ВЪТРЕШНО ОЦЕНЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ОБРАЗОВАТЕЛНИЯ ПРОЦЕС ВЪВ ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА В РУСИЯ

Осигуряването на качество на висшето образование е приоритет в образователната политика на Русия. Част от работата в тази насока е създаване на прогнозен модел за управление и развитие на системата за оценяване на качеството на образователния процес във висшите училища. Разработването му е свързано с анализиране на потребностите, състоянието и промените във висшето образование и с определяне на основните тенденции и насоки в областта на осигуряване на качеството.

В резултат на проведените изследвания е направен структурен модел на подсистемата за вътрешно оценяване на качеството. Моделът на системата за оценяване на качеството на висшето образование е прогнозен, защото много от елементите му са в процес на развитие.

Целта на прилагането на нови методи при разработване на националните системи за осигуряването на качество на висшето образование е да се създадат условия за осъществяване на контрол от страна на държавата и да се усъвършенства системата за контрол.

Важно условие за разработването и прилагането на системата за качество на вис-

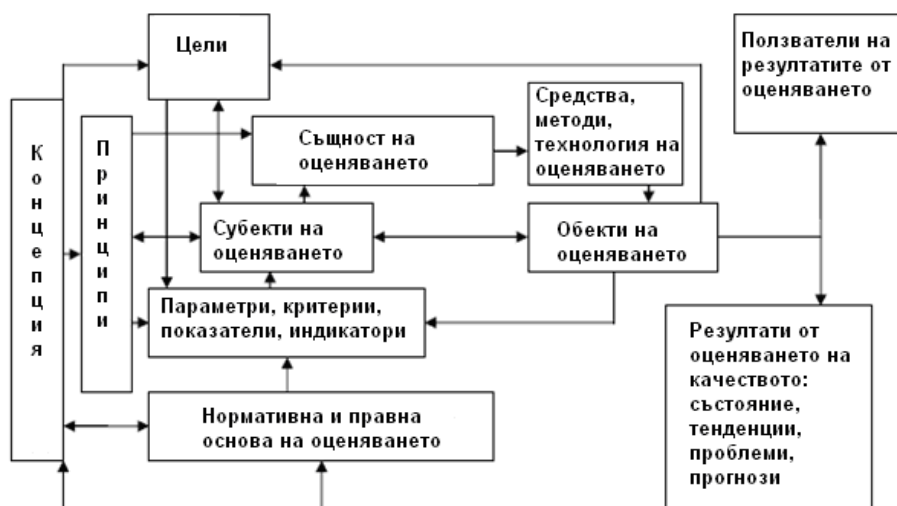
шето образование е включването на международните стандарти ISO 9001:2000 и ISO 9001:2001. Сред многото компоненти на системата ключово място заема подсистемата за оценяване на учебния процес.

Преместването на тежестта от външния контрол на качеството на висшето образование към вътрешната самооценка е важна международна тенденция. Авторите на прогнозния модел също са на мнение, че вътрешната оценка е най-надеждна.

Системата за оценяване на качеството на учебния процес във висшите училища може да се представи чрез две подсистеми: вътрешна и външна, които са тясно свързани помежду си, взаимно се обуславят и допълват.

Системата за оценяване на качеството на висшето образование трябва да установи, осигури, подобри и поддържа необходимото качество във всички дейности на висшето училище в съответствие с поставените пред него изисквания за качество на резултатите от образователния процес от страна на държавата, обществото, студентите, родителите, преподавателите и работодателите.

Фигура 1. Структурен модел на вътрешната система за оценяване на качеството на образователния процес във висшите училища

Преди да се пристъпи към изграждане на прогнозния модел на системата за оценяване на качеството на образователния процес във висшите училища, се определят отделните елементи на системата и връзките между тях, вътрешният и външният механизъм на нейното функциониране и развитие.

Основните критерии за оценяване на качеството на образователния процес се залагат в концептуалната и правната рамка на оценяването, което дава възможност да се проверят принципите, целите, параметрите, индикаторите, съдържанието и технологията на оценяването.

Концептуалната рамка за оценяване представлява сложна, целенасочена и динамична система, основаваща се на различни подходи. Всеки подход решава определени задачи, но не решава напълно проблемите. Това налага разработките в тази насока да са комплексни и взаимнодопълващи се.

Един от често прилаганите подходи е процесният. Той е основен принцип на управление, при който желаният резултат е ефективен, когато дейностите и свързаните с тях ресурси се управляват като процеси.

Системата за оценяване на образователния процес може да се представи като процесен модел.

Системата за оценяване на качеството на образователния процес във висшите училища се основава на:

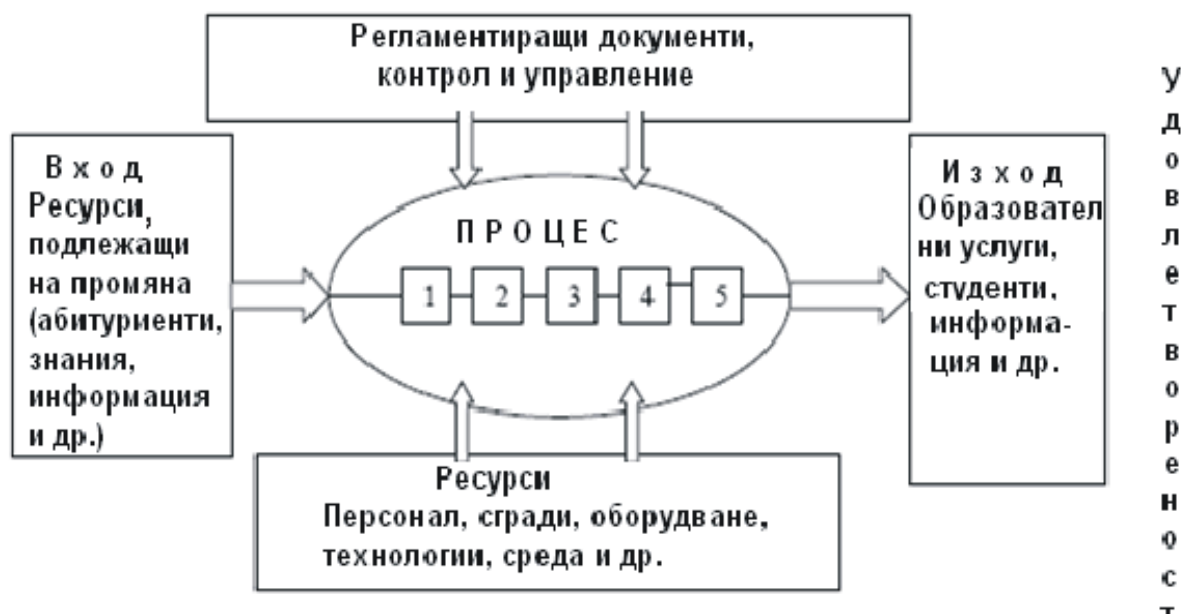
➤ **Общи гугактически принципи**

- целенасоченост;
- достъпност;
- научност;
- връзка на теорията с практиката;
- системност;
- последователност и всеобхватност;
- обективност;
- оперативност и гр.

➤ **Принципите на руската система за оценяване на качеството на образованието**

- реалистичност на изискванията;
- норми и показатели за качеството на образованието, тяхната социална и личностна значимост;
- възрастова и технологична адекватност на процедурите и показателите;
- прозрачност на процедурите за оценяване;
- отчитане на типичните социално-икономически и етнокултурни особености;
- откритост и достъпност на информацията за състоянието и качеството на образованието;
- външно оценяване на структурите, ко-

Фигура 2. Процесен модел на оценяване

ито са функционално и ресурсно независими от системите за управление на образованието;

- централизирано разработване на процедурите, технологиите и инструментите за атестиране и мониторинг на основата на руски и чуждестранни аналози;

- широко професионално обсъждане на съдържанието, процедурите, технологиите и инструментите за атестационни и мониторингови изследвания;

- вземане на управленски решения на основата на резултатите от оценката на състоянието и качеството на образованието;

- приемственост в политиката и традициите на руската образователна система.

➤ Основни аксиоми

- наличие на система за сравнение - съществуващата система от показатели позволява да се диференцира образователният процес по определени показатели;

- наличие на граници за сравнение - определяне на взаимодействието между експерти и одитори;

- наличие на база за сравнение – при извършване на бенчмаркинг;

- наличие на абсолютна сравнимост;

- сравнителен характер на оценката и др.

➤ Частни принципи, изпълняващи ролята на регулатори в оценяването

Принципи на оценяване на качеството на образованието във висшите училища

Принципи	Същност на принципите
Прогресивност	Ориентиране на критериите и изискванията към върховите постижения в образованието в страната и чужбина.
Целесъобразност	Постигане на високо качество в обучението на студентите.
Прозрачност	Всички показатели, критерии, процедури за оценяване трябва предвартелно да са известни на субектите на управлението.
Вариативност	Възможност за избиране на целите от оценявания.
Обективност	Използване на методи, средства и технологии, които осигуряват в най-голяма степен обективност на изводите и заключенията.
Стимулиране	Процесът и резултатът от оценяването трябва да стимулират професионалното развитие на преподавателския персонал, като мотивация за това е постигането на високо качество на предлаганите образователни програми. Обективното оценяване повишава привлекателността на висшето училище за преподаватели, студенти, абитуриенти и работодатели.
Доброволност	Субектите на оценяването доброволно вземат решение да участват в оценяването.
Конструктивност	Включване на консултантска помощ и съвет.
Компетентност	Участие на субекти с висока степен на професионална компетентност в областта на осигуряването на качество на образованието, сертифицирани експерти и одитори.
Етичност	Резултатите не могат да се използват като средство за административен, политически или друг натиск върху преподаватели и студенти.
Поверителност	Отрицателните резултати от оценяването не се публикуват и не се довеждат до знанието на широката общественост.
Повторяемост	Извършване на оценяването по определен алгоритъм.
Независимост	Привличане на независими експерти и одитори.
Усъвършенстване	Определяне на слабите звена в работата на висшето училище (отделни личности) и изработване на препоръки за преодоляването им, а не откриване на грешки и нарушения, които да бъдат санкционирани.

„Малки стъпки“	Целесъобразно е провеждането на поетапно оценяване.
Съгласуваност	Системата за оценяване на качеството на образователния процес се проектира на основата на съгласуван модел за оценяване и модел на процедура за оценяване.
Реверсивност	Субектът на оценяването, измервайки качеството на обекта, измерва и собственото си качество, което особено ярко се проявява в естетическата и експертната квалитетрия.

Източник:

Прогностическая модель внутренней системы оценивания качества образовательного процесса в вузе –

<http://scientific-notes.ru/pdf/008-14.pdf>

Е. Джерманова

ИЗМЕРВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ОБУЧЕНИЕ ЧРЕЗ ПРОЦЕНТА НА ДИПЛОМИРАНИТЕ СТУДЕНТИ В КАНАДА (ПРОВИНЦИЯ ОНТАРИО)

Според последния доклад на Съвета за качество на висшето образование (Conseil ontarien de la qualité de l'enseignement supérieur - COQES) правителството счита, че следващото образование трябва да достигне високи стандарти на качество в обучението, за да се осигурят необходимите умения и иновации за икономически растеж. Очакванията са в три посоки:

- високо качество на преподаването и обучението в колежа и университетите;
- студентите, които са мотивирани да следват, трябва да получат диплома за квалификация в рамките на разумен срок;
- изборът на програмата за следване да е съобразен с потребностите на пазара на труда.

Тези три очаквания са тясно свързани. При равни други условия, се очаква процентът на дипломираните студенти да нараства наравно с качеството на обучение. Процентът на отпадащите трябва да намалява, ако възможността за професионална реализация се увеличава.

Дефиниране на показателя следване без прекъсване

Основни показатели за успеха са следване без прекъсване и получаване на диплома. Степента на постоянство на обучението се измерва с дела на студентите, които се записват в първата година (тримесечие)

на многогодишна образователна програма и продължават същия курс и през втората година (тримесечие). Степента на дипломиране е делът на студентите, които завършват успешно програмата за определен период от време, като получават степен, диплома или сертификат.

Определянето на целите на този показател за качество на висшето образование не е лесна задача. Трябва да се имат предвид възможностите за избор, които се предлагат на студентите, когато те се записват в първата година на образователна програма в колеж или университет. Те са следните:

1. Да останат в същата програма и същото висше училище през втората учебна година.
2. Да останат в същото висше училище през втората година, но сменяйки програмата.
3. Да останат в същата програма през втората година, но сменяйки висшето училище.
4. Да сменят програмата и висшето училище през втората година.
5. Да прекъснат и впоследствие да продължат следването в същото висше училище и в същата програма.
6. Да прекъснат и впоследствие да възстановят следването в същото висше училище, но в друга програма.
7. Да прекъснат и после да продължат

следването си в същата програма, но в друго висше училище.

8. Да прекъснат и после да продължат следването си в друго висше училище и по друга програма

9. Да прекъснат и повече да не възобновят следването си.

Разликите във възможностите за избор са важни по няколко причини. От гледна точка на институцията, студенти, принадлежащи към категории 3 и 9, се считат за прекъснали при отчитане на данните за текущата година. От гледна точка на системата обаче, само избор 9 представлява окончателно напускане. Първата статистика е полезна за институциите при осъществяване на планирането, но втората е от значение за обществото.

От съществено значение е да се познават факторите, които влияят на тези резултати. Студентът може да реши да смени програмата си, ако е направил своя избор въз основа на неадекватна или подвеждаща информация. В този случай е разумно да се подобри системата за информация. Възможно е студентът да смени програмата и да продължи в друга, която е по-близо до личните му умения или интереси. Тогава промяната е от полза. Същите съображения важат и при смяна на висшето училище.

Освен това е важно да се познават факторите, които влияят на решението на един студент да прекъсне и да не се връща във висшето училище. Причината може да се търси в недостатъчна подготовка, получена в средното училище, в сложните процедури за приемане в коледжите и университетите, в неадекватните услуги за подпомагане на учебната и извънучебната дейност или във финансовите ограничения. В тези случаи е налице основание за безпокойство и намеса на правителството и институциите. Понякога студентите преждевременно напускат висшето училище, защото са намерили добре платена работа. Например студенти и специализанти често попадат в тази ситуация и особено изучаващите инженерни науки, науки за здравето и публична администрация. Подобни случаи не би трябвало да

се възприемат като отрицателен резултат

Разнообразието на избора ясно показва, че завършването на една програма по задоволителен начин не означава "колкото е възможно по-скоро". За някои студенти решението за смяна на програма или висше училище, прекъсването на следването и връщането по-късно в институцията могат да представляват разумен избор. Възможността да се следва по някоя програма на части в продължение на дълъг период от време е важна за по-възрастните студенти.

Действия за подобряване на показателя

Действията, насочени към следване без прекъсване и постоянство в ученето включват определяне на броя на отпадащите на ниво следучилищно образование. Според анализатора М. Тинто при влизането в следучилищното образование студентите имат определени характеристики като възраст, пол и образование, които ще определят в бъдеще техните първоначални учебни цели и ангажименти. След като са част от системата, техният академичен и социален опит ще влияе на нивото на следването без прекъсване.

Обобщени емпирични данни за САЩ показват, че студентите с висок процент на следване без прекъсване са младежи, несемейни, жени и азиатци. Те са показали по-високи резултати в средното образование, имат висок социално-икономически статус, техните родители са с по-високо ниво на образование, записват се за редовно обучение в университета, живеят в кампуса, посещават висше училище, предоставящо високо качество на обучение, и получават парична помощ благодарение на субсидии.

През 2008 г. анализаторите Финие и Куу проучват факторите, определящи устойчивостта на следучилищното образование в Канада. Те разработват регресионен модел, който свързва вероятността студентите да сменят програмата си или да напуснат следучилищното образование с набор от променливи.

Някои от променливите представляват

социално-икономическите характеристики на студентите: пол, възраст при записване, статут на имигрант, статут на малцинство, ниво на образование на семейството и типа семейство. Други променливи, свързани с академичната подготовка на студентите, са средните резултати от училищното образование и социалното участие в него. Трети са свързани с финансовите фактори - стипендии, помощи и заеми за студенти.

Резултатите от модела са многобройни. Най-важните изводи са, че жените, имигрантите и малцинствата по-рядко сменят програми и по-рядко напускат следучилищното образование в сравнение с мъжете, немигрантите и лицата, които не са с малцинствен произход, въпреки че има различия между колежа и университетите. Лицата, които започват следучилищното образование в ранна възраст, е по-малко вероятно да се откажат от следването, докато лицата, които започват университет на 21 години или по-късно, е много по-вероятно да отпадат. Влиянието на семейната среда е променливо.

Финансовите променливи предизвикват очевиден интерес. Студентите стипендианти по-рядко се отказват от следването си. Влиянието на студентските заеми е минимално и е трудно да се тълкува. Променливата на субсидиите има подчертано отрицателен ефект върху дела на напускащите спрямо другите финансови променливи, в по-малка степен за студентите в колежа.

Авторите отбелязват, че има разлики между отделните региони. Студентите в Квебек и Британска Колумбия променят програмата си на обучение по-често от своите колеги в други провинции. Това може да се дължи на наличието в тези провинции на колежа за следучилищно образование **CEGEP (College d'enseignement general et professionnel)**, чиито дипломи са задължителни за допускане в университет. Студентите от Атлантическа Канада, прерийните провинции и Британска Колумбия са по-склонни да изоставят университетското образование

след започване на първата си програма, отколкото техните колеги в Онтарио и Квебек.

Състоянието в провинция Онтарио

Единствените данни за Онтарио са от документите, които институциите предоставят за изготвянето на правителствени доклади. Колежа са длъжни да отчетат процента на дипломираните като един от показателите за ефективност. Процентът, който те декларират, показва дела на студентите, завършили едногодишните програми за две и по-малко години, двугодишните програми за три и по-малко години, тригодишните програми за пет и по-малко години и програма, която води до получаване на степен, за седем и по-малко години.

Според анкети на показателите за ефективност делът на дипломираните в колежа на Онтарио (спрямо броя на студентите) през 2006-2007 г. е 64,9%.

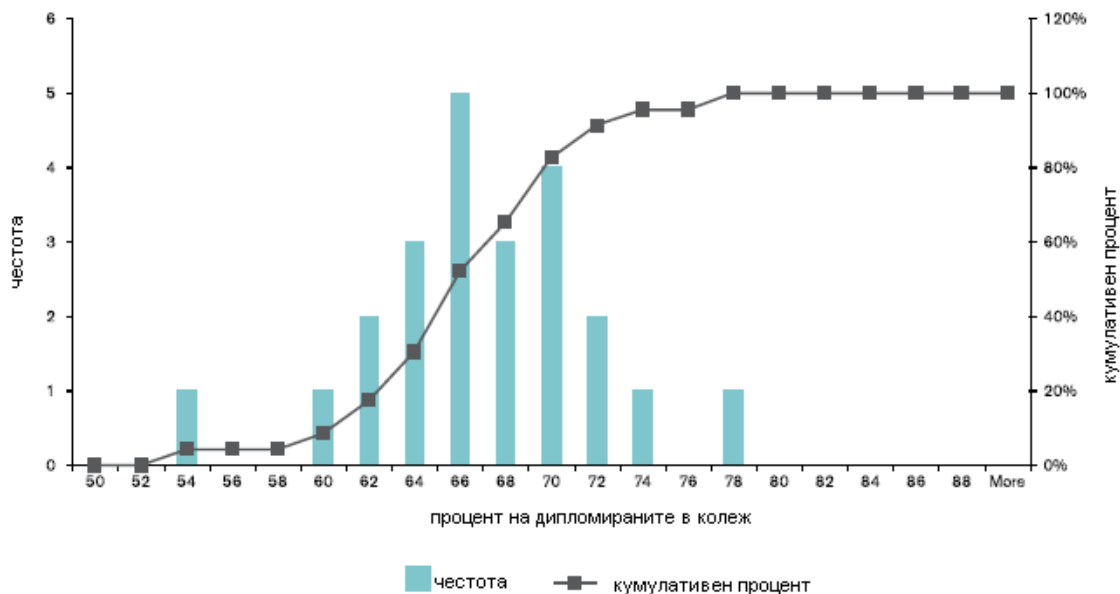
Вертикалната ос на фиг. 1 представлява броя на институциите, а хоризонталната ос - размера на завършване на ниво колеж. Процентът на дипломираните е значителен: от 53,7% за Колеж „Сенека“ до 77,4% за Колеж „Бореал“. По-голямата част от резултатите са между 65% и малко повече от 70%.

Що се отнася до университетите в Онтарио среднопретеглената степен на завършване е 75,6%.

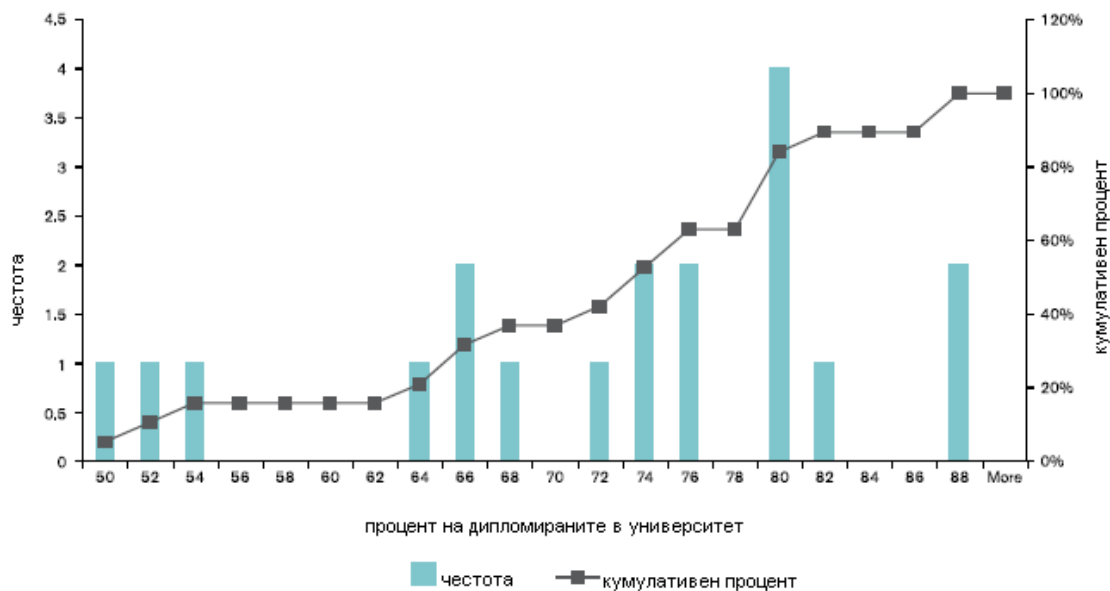
Делът на дипломираните в университетите в Онтарио варира от 49,6% за Университета Алгома до 86,9% за Кралския университет (фиг. 2).

Направеният в доклада извод е, че завършването на образователната програма в подходящ период от време не винаги означава завършване възможно най-скоро. Студентите сменят програма и институция или отпадат по различни причини. От съществено значение е по-добре да се разберат факторите, които влияят на тези решения. Почти трябва да се прави разлика между решения, които отразяват съзнателния опит на студента да избере най-подходящия път за следване, и тези, които студентите вземат по финансови или други причини.

Фигура 1. Разпределение на дипломираните в колеж през учебната 2006-2007 година

Фигура 2. Разпределение на дипломираните в университет през учебната 2006-2007 година

Източник:

Rapport d'étude et programme de recherche – deuxième publication annuelle
http://www.heqco.ca/SiteCollectionDocuments/RR_French_FINAL.pdf

Н. Колева

ЦИФРИ И ФАКТИ

МЕЖДУНАРОДНИ ДОКУМЕНТИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА ТРАНСНАЦИОНАЛНОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Транснационалното висше образование се определя като процес на осигуряване на висше образование в повече от една държава (включително програми за дистанционно обучение). Студентите се обучават в приемащата страна (host country), която е различна от страната, в която е базирана признатата институция за висше образование (home country).

Естеството на транснационалното висше образование създава затруднения при прилагането на механизмите, осигуряващи качество на висшето образование. Във връзка с това съществуват ключови документи, които формират международните принципи за осигуряване на качество:

- **“Принципи за осигуряване на качество в трансграничното висше образование”** (The UNESCO/OECD guidelines for quality

provision in cross-border higher education), изготвени от **ЮНЕСКО** и **ОИСР**;

- **“Стандарти и насоки за осигуряване на качество в Европейското пространство за висше образование”** (the Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)), изготвени от ENQA;

- **“Насоки за добри практики”** (the INQAAHE Guidelines for Good Practice (GGP)), изготвени от Международната мрежа на агенциите за осигуряване на качество на висшето образование;

- **„Кодекс за добри практики при осигуряване на транснационално образование”** (The UNESCO/Council of Europe Code of good practice in the provision of transnational education) - общ документ на **ЮНЕСКО** и Съвета на Европа.

Източник:

Quality Assurance in Transnational Higher Education - <http://www.enqa.eu/files/ENQA%20workshop%20report%202011.pdf>

М. Стоянова

ИНДИКАТОРИ ЗА ВЪТРЕШНО ОЦЕНЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В БЕЛГИЯ (ФРЕНСКА ОБЩНОСТ)

Вътрешното оценяване на качеството на висшето образование се основава на шест групи индикатори:

1. Институционална рамка и управление

- Представяне на институцията
- Организация и състояние на оценяваната единица
- Описание на вътрешната организация на оценяваната единица (роля и функциони-

ране на консултативните органи и организмите, вземащи решения)

- Форми на участие на студентите в органите, вземащи решения, и в консултативните органи

- Институционални партньорства
- Организация на управлението на качеството в институцията: органи и отговорности

- Подкрепа на централните служби на ин-

ституцията в процеса на управление на качеството

2. Структура и цели на оценяваните учебни програми

- Основни и специфични цели:
 - определяне и оценяване на основните и специфичните цели на обучението в сравнение с мисията и глобалните цели на институцията
 - контрол на формите за изясняване и разпространение на информация на заинтересованите страни (служители и студенти)
- Програма(и):
 - концепция на програмата в съответствие с посочените цели
 - връзка между научните изследвания и образованието и между професионалните среди и образованието
 - съчетаване на основни, специализирани знания и лични умения
 - педагогически подход и насърчаване на самостоятелното и продължаващото учене
 - отношение към оценяваните студенти: методи и честота на оценяването (устни или писмени изпити, продължаващо оценяване), значение на системата на оценяване за постигане на целите на програмата
 - образователни задачи и участие в разработването на проекти, доклади, дипломни работи в края на следването; организиране, контрол и оценка
 - относно участващите субекти: образователни задачи и включване в обучение или стаж (задължително или препоръчително) или обучение в чужбина; организиране, контрол и оценка
 - за университетите: обучение на докторанти; организиране, контрол и оценка
 - измерване на качеството: оценка на програми и курсове на обучение от студенти, оценка на програми от дипломирани студенти, работодатели
 - влияние на оценяването на качеството върху изработването на програмите
- Информация и педагогически контрол:
 - информирание на кандидат-студенти-

те за условията за кандидатстване

- подготвителни курсове за първата година и такси за участие
- информирание на студентите през различни етапи на обучение за възможностите за специализация и избираеми курсове и гр.
- измерване на действителната натовареност на лекции, практически занятия, упражнения, проекти, дипломни работи
- информация за оценката на знанията на студентите
- насърчаване на успеха: индивидуален контрол, преориентиране

3. Обучавани

- Брой на студентите във Френската общност, брой на студентите в институцията и курса на обучение
 - Количествена и качествена информация за наемането на работа, условията за кандидатстване, социално-демографски характеристики на приетите
 - Брой на студентите (общо, първо ниво, повтарящи) за учебна година или ниво на обучение
 - Количествен анализ на занятията
 - Успеваемост на изпитите за учебна година или за ниво на обучение
 - Средна продължителност на занятията
 - Брой на дипломираните
 - Перспективи за дипломираните според вида на обучение (области, заетост, кариера и гр.)
 - Информация за безработицата и непълната заетост, ако има такива
 - Помощ при професионалната реализация, предоставена от институцията
 - Прием и интеграция на студентите: нови, чуждестранни, инвалиди, студенти с деца
 - Условия за живот и обучение на студенти: материални средства, качество на живот и гр.
- ## **4. Ресурси**
- Персонал и управление на човешките ресурси:
 - качествени и количествени данни по предмети и гр.: подходящо разпределение на

научните и технически компетентности, персонал на пълно работно време, на непълно работно време и външни сътрудници; сътрудничество между институциите, факултети, катедри, секции

- структура по възраст и пол
- кадровата политика
- управление на персонала (в рамките на институцията): педагогическо обучение, продължаващо обучение, политика на оценяване и развитие, оценка на длъжностите

– влияние на оценяването на качеството на преподаване върху кадровата политика

- Материални ресурси и оборудване
 - бюджет и инвестиции
 - лаборатории, библиотеки, инфраструктура
 - педагогически инструменти
 - съответствие на ресурсите и оборудването на належащите нужди

5. Външни отношения

- Научни изследвания
 - политика на научните изследвания в институцията, основни теми на изследване
 - участие в конференции
 - договори за изследвания, партньори и спонсори:

- с белгийските власти (федерални, регионални, общински)

Източник:

Liste de reference des indicateurs -

http://www.aeqes.be/references_pages.cfm?references_pages_id=18

- с обществено-професионалния сектор

- Общество:

- политика в служба на обществото: приоритети, последствия за образованието
 - изследвания, популяризиране на научни текстове в достъпна форма, системи за образование и учене през целия живот

- Национални и международни отношения (непосочени в други раздели):

- мобилност на студенти: участие в програми за обмяна, стажове

- мобилност на академичния и научния състав: споразумения за обмяна на преподаватели и изследователи, покани за гостуване на чуждестранни преподаватели и изследователи, участие в конференции и симпозиуми

- взаимоотношения с различни партньори (сътрудничества, двустранни отношения, предприятия, различни частни и обществени организации)

6. Анализ и стратегически план за действие

- SWOT анализ
- Обобщение въз основа на по-горните елементи

- Решения за отстраняване на отбелязаните слабости и рискове

H. Колева

МЕРКИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ ВЪВ ФИНЛАНДИЯ

Очаква се в скоро време **ОИСР** да започне да прилага нов инструмент за оценяване на висшите училища въз основа на резултатите от образованието, наречен АНЕЛО (Assessment of Higher Education Learning Outcomes). За да защити и утвърди позициите си във висшето образование, Финландия предприема реформи в цялата образователна система.

От 1 януари 2010 г. влиза в сила новият закон за висшето образование на страната. В съответствие с него до 2020 г. се предвижда да се намали броят на висшите училища, в т.ч. и на техническите университети. Целта на реформата е да се разшири сферата на дейността на останалите вузове, с което да се повиши тяхната конкурентна способност на пазара на образова-

телни услуги.

Висшите училища получават административна и финансова автономия. Според вида на финансиране те са два вида: публични и частни.

Публичните университети изцяло се финансират от Министерството на образованието, а частните се субсидират частично. И двата вида висши училища могат да привличат спонсорски дарения.

Нов момент е, че висшите училища получават независимост при вземането на административни решения. Администрацията сама поема отговорността да определя как да влага средствата си и в какво направление да се развива. Откриват се нови перспективи за сътрудничество между висшите училища и бизнеса, с което се активизира процесът на обновяване и актуализиране на образователните програми в съответствие с потребностите на обществото. Реформата в тази насока има за цел да повиши приноса на висшето образование за икономическото и иновационното развитие, за да бъде икономиката на Финландия конкурентноспособна, динамична и наукоемка.

Източници:

Дело за АНЕЛО –

<http://www.poisknews.ru/articles/print:page,1,6485-delo-za-ahelo.html>

Новый закон об университетах Финляндии –

http://futuretalent.info/study/view/novij_zakon_ob_universitetah_finlandii/

Работещите във висшите училища престават да бъдат държавни служители.

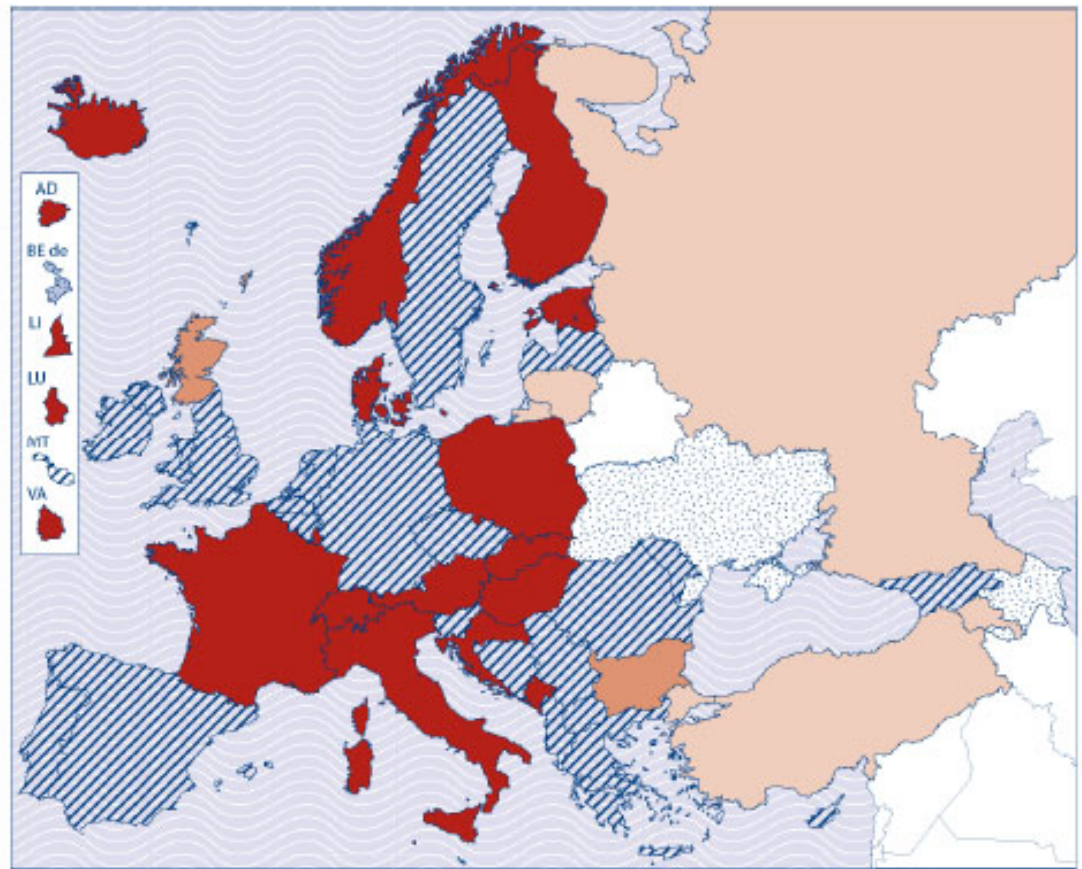
Съгласно изискването на закона, всяко висше училище изработва стратегия за развитието си до 2015 г., която служи като основа за укрепване на международното сътрудничество и за по-активно привличане на чуждестранни студенти и аспиранти. Въвеждат се много нови образователни програми на английски език.

Запазват се възможностите за безплатно висше образование за финландски граждани и граждани на други страни за всички специалности, завършващи с бакалавърска степен и за по-голямата част от магистърските програми. Някои магистърски програми, определени от Министерството на образованието, експериментално ще бъдат платени за студенти от държави извън ЕС.

Набелязаните мерки и влизането в сила на новия закон са насочени към повишаване на социалната роля на висшето образование. Реализирането на целта изисква ангажиране и взаимодействие на бизнеса, местната власт и етническите общности.

Е. Джерманова

ДВУСТЕПЕННИ МОДЕЛИ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ЕВРОПА (2008-2009 ГОДИНА)

МОДЕЛ С 240+120 КРЕДИТНИ ТОЧКИ (4 + 2 УЧ. ГОДИНИ)	МОДЕЛ С 240+60 КРЕДИТНИ ТОЧКИ (4 + 1 УЧ. ГОДИНИ)	МОДЕЛ СЪС 180+120 КРЕДИТНИ ТОЧКИ (3 + 2 УЧ. ГОДИНИ)
РАЗЛИЧНИ КОМБИНАЦИИ	ЛИПСВАТ МАГИСТЪРСКИ ПРОГРАМИ	ЛИПСВАТ ДАННИ

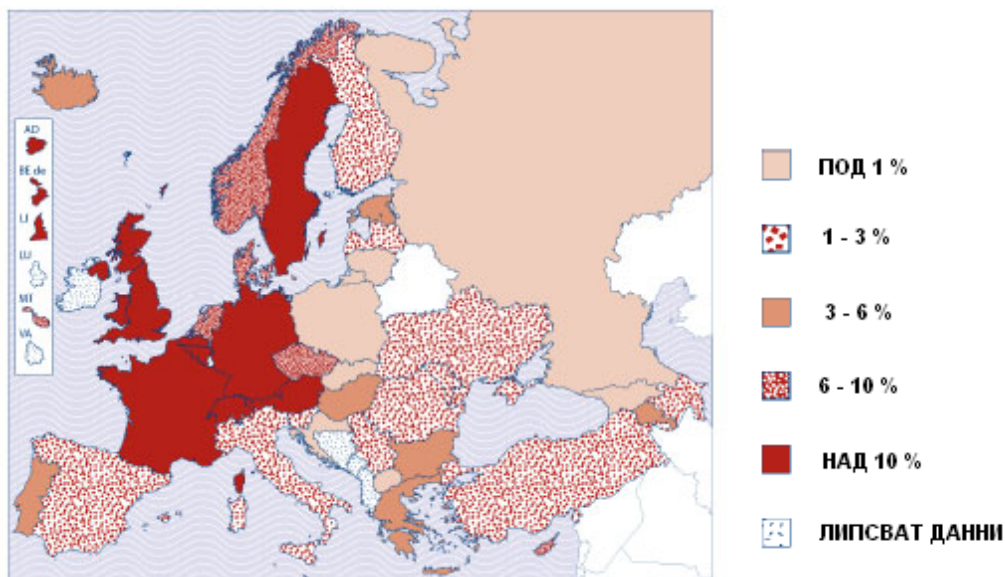
Източник:

Hochschulbildung in Europa 2009: Entwicklungen im Rahmen des Bologna-Prozesses - http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/099DE.pdf

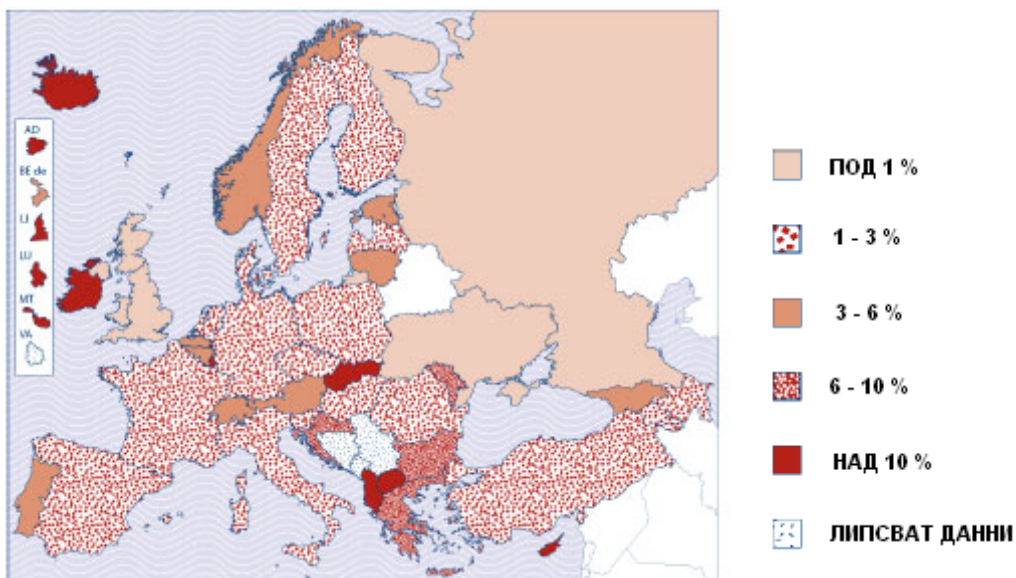
Ю. Дичева

ДАНИИ ЗА МОБИЛНОСТТА НА СТУДЕНТИТЕ В ЕВРОПА

МОБИЛНОСТ НА ЧУЖДЕСТРАННИТЕ СТУДЕНТИ В ЕВРОПА

МОБИЛНОСТ НА СТУДЕНТИТЕ В ДРУГИ ДЪРЖАВИ

Пояснения:

Картите на Европа са изготвени на базата на данни от 2006 г. В първата карта е отразен дялът на всички чуждестранни студенти в една определена държава спрямо об-

щия брой на студентите в нея. Във втората карта е представен дялът на студентите от една определена държава, които са завършили висшето си образование в чужбина, спрямо общия брой студенти.

Източник:

Hochschulbildung in Europa 2009: Entwicklungen im Rahmen des Bologna-Prozesses – http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/099DE.pdf

Ю. Дичева

МЕРОПРИЯТИЯ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В ЕС

На 28 и 29 септември 2009 г. в Барселона се проведе годишното общо събрание на **ENQA**.

Основните моменти в представените доклади относно осигуряването на качествено висше образование в Европа са:

- консолидиране на европейските структури за осигуряване на качествено висше образование;
- нови предизвикателства за осигуряване на качество на висшето образование в изменящия се свят - нови области (продължаващо, електронно и транснационално обучение), нови изисквания от сръжавата и обществото (целенасочено обучение във връзка с реализацията на студентите и потребителите);
- съвместяване на националните традиции на висшето образование и европейските му рамки;
- връзка между осигуряването на качество на висшето образование и новите инициативи за прозрачност и информация като създаване на системи за рейтинг, бази от статистически данни за европейските висши училища и др.

Дискутирани са проблемите, свързани с осигуряването на качество при оценяването

на студентите в европейските висши училища, при изготвянето на докладите на агенциите, на подходите за осигуряване на качество на продължаващото обучение и съвместните програми за обучение.

Сред основните приоритети за осигуряване на качествено висше образование са:

- въвеждане на европейските стандарти **ESG** във всички страни;
- засилване на сътрудничеството между агенциите, област в която България дава пример с успешно завършилите процедури за оценяване и акредитация съвместно с френската и румънската агенция;
- качествена и достоверна информация от агенциите за всички, които имат отношение към висшето образование (българският доклад в тази насока е посрещнат с интерес);
- непрекъснато развитие на професионализма на служителите в агенциите за осигуряване на качество на висшето образование.

Предстои вписването на България в Европейския регистър по осигуряване на качество на висшето образование, с което тя ще стане шестата европейска страна, включена в него.

Източник:

Годишно общо събрание на ENQA в Барселона, Испания (28-29 септември 2009 г.) –

<http://www.neaa.government.bg/bg?news=7499809165302184960>

Е. Джерманова

ПРЕДСТАВЯМЕ ВИ

ЕВРОПЕЙСКА АСОЦИАЦИЯ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

Създадената през 2000 г. Европейска мрежа за осигуряване на качество на висшето образование се трансформира през 2004 г. в Европейска асоциация за осигуряване на качество на висшето образование (**ENQA**).

Основната цел на асоциацията е да изгражда и подпомага европейското сътрудничество в областта на осигуряването на качество на висшето образование.

Основни дейности – ENQA разпространява информация за практическия опит, добрите практики и напредъка в областта на оценяването на качеството и за усилията по осигуряване на качество на висшето образование на всички участници. Асоциацията организира прояви, като конференции и семинари, осъществява международни проекти, изготвя доклади, сътрудничи със заинтересованите страни, създава и поддържа уеб страница.

Организационната структура на ENQA включва три организационни единици:

- **Генерална асамблея** – главен орган, който взема решенията на организацията; включва представители на членуващите в **ENQA** агенции, представители на респективните министерства и външни участници като наблюдатели;

- **Съвет** – изпълнителен орган, който осигурява ефективно управление на текущите въпроси

- **Секретариат** – изпълнява ежедневните задачи, свързани с провеждане на политиката, административните въпроси, съхраняването на информацията и управлението на отчетността.

Управление на ENQA – Генералната

асамблея избира трима от членовете на Съвета, които да изпълняват функциите на президент и вицепрезиденти. Президентът е и председател на Съвета. Тя се събира поне един път в годината, като датата и мястото се определят от Съвета.

Членство - участието в **ENQA** може да има три форми на членуване:

- статут на член (пълноправен или кандидат-член);
- статут на асоцииран член;
- статут на присъединен член.

Критерии за пълноправно членство – кандидатите за пълноправно членство трябва да отговарят на осем критерия, посочени в документа, регламентиращ дейността на **ENQA**, както и на Европейските стандарти и насоки за осигуряване на качество на Европейското пространство за висше образование, приети в Берген през 2005 г. Всеки от осемте критерия включва насоки, предоставящи допълнителна информация за добри практики, а в някои случаи съдържа по-подробна информация за значимостта на критерия. Това са:

Критерий 1: „Дейности“ – дейностите по външно оценяване на качеството могат да включват преценка, анализ, одит, оценяване, акредитация (или подобна дейност) и трябва да са част от основните функции на пълноправния член.

Критерий 2: „Официален статут“ – агенциите формално трябва да са признати от компетентните публични власти в Европейското пространство за висше образование по отношение на техните отговорности за външно осигуряване на качеството на нормативна основа.

Критерий 3: „Ресурси“ - агенциите трябва да притежават съответните човешки и финансови ресурси.

Критерий 4: „Мисия“ - агенциите трябва да имат ясно определени цели и задачи, дефинирани в публичните документи.

Критерий 5: „Назависимост“ - агенциите трябва да са независими в следните два аспекта - автономна отговорност за функциониране и липса на външно влияние върху докладите и препоръките, които те изготвят.

Критерий 6: „Използвани критерии и процедури за външно осигуряване на качеството“ – те трябва да са предварително определени, професионално управлявани и публично достъпни.

Критерий 7: „Процедури за отчетност“ - агенциите трябва да имат ясно разписани процедури за собствената им отчетност.

Критерий 8: „Други изисквания“ – агенциите трябва да спазват декларираните принципи, да осигуряват професионално управление на изискванията и на процесите и да предлагат последователни решения и препоръки; те трябва да съдействат активно за реализиране на целите на **ENQA**.

Изборни процедури – пълноправните членове имат право да гласуват и да се произнасят пред Генералната асамблея, както и да номинират кандидати за избиране на Съвета. Кандидат-членовете имат право да

присъстват на събранията на Генералната асамблея (освен ако не са закрити), но нямат право да гласуват. Решенията на Генералната асамблея се приемат с обикновено мнозинство. Процедурите за гласуване (освен за избор на съвет, президент и вицепрезидент) могат да са отворени или затворени.

Такси за членуване – членовете заплащат годишни такси, установени от Генералната асамблея.

Комитет за молбите и жалбите

В публикувания през септември 2009 г. документ за регулиране на дейността на **ENQA** се предвижда към асоциацията да функционира Комитет за молбите и жалбите. Той не е подчинен на Съвета и има право да взема отношение за взетите решения и ръководенето на процедурите, когато членовете на **ENQA** се обърнат към него. Комитетът за молбите и жалбите се състои от трима представители на пълноправните членове, чийто мандат е три години.

Наблюдатели - на срещите на Генералната асамблея в качеството на наблюдатели се канят партньорски организации като: **EUA**, Европейската асоциация на институциите за висше образование (European Association of Institutions in Higher Education - **EURASHE**), Европейския студентски съюз (European Students' Union - **ESU**), Международно образование (Education International - **EI**), Бизнес Европа и ЕК.

Източници:

ENQA (the European Association for Quality Assurance in Higher Education) -

<http://www.enqa.eu/index.lasso>

REGULATIONS OF THE EUROPEAN ASSOCIATION FOR QUALITY ASSURANCE IN HIGHER EDUCATION (ENQA) -

<http://www.enqa.eu/files/ENQA%20regulations%20version%20290909.pdf>

М. Стоянова

ЕВРОПЕЙСКА АСОЦИАЦИЯ НА УНИВЕРСИТЕТИТЕ

Европейската асоциация на университетите **EUA** е организация със седище в Брюксел, в която членуват над 800 институции за висше образование от 46 държави. Освен европейските университети, тя обединява и националните ректорски конференции. Нейната цел е да популяризира университетите като научноизследователски институции и да разработва принципи, на които се гради политиката им. Асоциацията търси "европейския път" за развитие на висококачествени научни изследвания с акцент върху създаването на възможности за развитие на младите изследователи в публичния и частния сектор на европейското научно общество.

За да служи ефективно на своите индивидуални и колективни членове, **EUA** съсредоточава усилията си върху следните дейности:

- засилване на ролята, която играят университетите в Европейското пространство за висше образование и европейските изследователски области чрез принос и въздействие върху политическите дебати, развитието на проекти и други дейности с цел защита на интересите на своите членове;
- организиране на услуги за членуващите институции и осъществяване на проекти по ключови проблеми с цел да се подобри качеството и да се засили европейският профил на отделните университети;
- разширяване на европейското измерение на висшето образование и подпомагане на обмена на информация чрез организиране на редовни срещи и конференции, както и чрез подготовка и публикуване на изследвания, анализиращи текущите тенденции и добрите практики;
- защитаване на интересите на своите членове както на европейско ниво в полза на общите политически задачи, така и на международно ниво с цел засилено сътрудни-

чество и по-голяма прозрачност на Европейското пространство за висше образование в глобален контекст.

EUA се придържа изцяло към ценностите и принципите на хартата, подписана в Болоня през 1988 г. от 388 ректори на университети от цял свят.

Една от основните задачи на **EUA** е да работи за приноса на европейските университети за развитието на Европейското изследователско пространство. Същността им на институции, които осигуряват тясно взаимодействие между обучението и научните изследвания, изисква формулирането на такава визия.

Принципите на политиката на **EUA** са, че университетите:

- осигуряват уникална среда за фундаментални и приложни научни изследвания и са центрове на знанието, функциониращи на базата на връзката "обучение - научни изследвания";
- се стремят към перфекционизъм в изследванията и интердисциплинарен обмен на идеи;
- осъществяват трансфер на знания чрез публикации, създават информирано гражданско общество и така способстват за икономическото развитие;
- стимулират мобилността и се стремят да предотвратят трайното "изтичане на мозъци" и така допринасят за устойчивото развитие на континента като цяло.

Политиката на **EUA** е да развива уникалната научноизследователска роля на университетите на базата на изброените принципи. **EUA** подпомага членовете си при дефинирането на тяхната научноизследователска мисия, разработването на стратегии за научни изследвания на национално и европейско ниво и поведението им към външните партньори по научни проекти.

Източник:

European University Association (EUA) - <http://www.eua.be/>

Ю. Дичева

ИНФОРМАЦИОННИ ПРОДУКТИ НА НАЦИД, ИЗГОТВЕНИ ПРЕЗ 2009 ГОДИНА

ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ УНИВЕРСИТЕТСКИ БОЛНИЦИ И МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТИ В ИЗБРАНИ ЕВРОПЕЙСКИ ДЪРЖАВИ. РОЛЯТА НА УНИВЕРСИТЕТСКИТЕ БОЛНИЦИ В МЕДИЦИНСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ - реферативен обзор, 33 стр., 12 док., 16 изт.

Характерна особеност за разглежданите страни е принадлежността на университетските болници към класическата категория високоспециализирани болници с добра материална и ресурсна обезпеченост. През последните години се наблюдава и тенденция към организиране на качествени образователни услуги извън класическите университетски болници, което води до промяна в структурите за изследователска дейност по медицина към университетските клиники.

ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ПОЛША И ХОЛАНДИЯ - реферативен обзор, 18 стр., 3 док., 11 изт.

Разгледани са структурите на висшето образование, процедурите за прием на студенти и процедурите за допускане до докторантура в Полша и Холандия. Отделено е специално място на висшето професионално образование в Холандия.

ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ - реферативен обзор, 7 стр., 1 док., 3 изт.

Представени са структурата на системата за висше образование, достъпът до висшите училища, методите на преподаване, провежданите реформи и приоритети. Разгледани са образователните програми и видовете квалификации, осигурявани от системата за висше образование.

ДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА УЧИЛИЩЕН МЕНИДЖМЪНТ - реферативен обзор, 25 стр., 8 док., 6 изт.

Разгледани са ролята, структурата и задачите на органите за училищен мениджмънт в Европа. Представени са моделите на управление на училищата, обучението, основните отговорности, задълженията и ключовите компетенции на училищните ръководители в САЩ и Европа.

ЕВРОПЕЙСКИ ПРАКТИКИ ОТНОСНО ХРАНЕНЕТО НА ДЕЦАТА В УЧИЛИЩЕ – реферативен обзор, 29 стр., 6 док., 7 изт.

Направен е преглед на училищното хранене в Европа, подробно са представени практиките в Австрия, Великобритания, Германия, Франция и Швеция. Разглеждат се нормативната уредба и стандартите в областта на здравословното хранене на деца и ученици в страните, където съществуват добри практики в това отношение. Посочва се, че в повечето европейски страни вече има изисквания по отношение на предлагането на биохрани за децата, както и забрана за употребата на генномодифицирани храни, на месо от животни, лекувани с антибиотици, както и задължението да се посочва от коя държава е доставено месото.

КАЧЕСТВО НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ В НЯКОИ СТРАНИ ЧЛЕНКИ НА ЕС, ОЦЕНЯВАНЕ И КОНТРОЛ - реферативен обзор, 71 стр., 8 док., 24 изт.

Разглежда се докладът на ЕК относно напредъка в осигуряването на качество на висшето образование, посочени са системите за контрол на качеството в някои страни от европейския регион, подписали Болонската декларация – Австрия, Белгия (Френска общност), Германия, Гърция, Естония и Румъния.

МОДЕЛИ НА УПРАВЛЕНИЕ НА УНИВЕРСИТЕТИТЕ И ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА В ГЕРМАНИЯ - реферативен обзор, 17 стр., 8 док., 9 изт.

Разглеждат се правните регламенти във висшите училища и университетите в някои германски провинции по отношение на управленската структура и ръководните им органи. Подчертава се възникването на нови модели на управление и професионализиране в мениджмънта на висшите училища в Германия.

ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦАТА НА БЕЖАНЦИ И ГРАЖДАНИ ОТ ТРЕТИ СТРАНИ - ЗАКОНОДАТЕЛСТВО, МЕРКИ И ОБУЧЕНИЕ ПО ЕЗИКА НА ПРИЕМАЩАТА СТРАНА - реферативен обзор, 64 стр., 31 док., 14 изт.

Представени са препоръки към образователната политика на ЕС за интегриране на децата на мигрантите в европейските училища. Разгледани са политиките и подходите, допринасящи за успеха в образованието на учениците мигранти, обучението по езика на приемащата страна и межкултурното обучение като част от образователната интеграция. Направен е преглед на практиките за подкрепа на децата и учениците от етническите малцинства в межкултурното образование и обучение, мерките за подобряване на връзката между училищата и семействата на имигранти, включването в образователната система и интеграцията на децата на бежанци и граждани от трети страни и на работниците мигранти.

ОБРАЗОВАТЕЛНА ПОЛИТИКА НА ГЪРЦИЯ, ПОЛША И УНГАРИЯ КЪМ СЪНАРОДНИЦИТЕ ИМ В ЧУЖБИНА - реферативен обзор, 36 стр., 5 док., 18 изт.

Разглежда се политиката на страните от Централна и Източна Европа към сънародниците им в чужбина - регламентиране на ангажиментите към сънародниците им зад граница в областта на образованието и предоставяне на същите права, с които се ползват гражданите в съответната държава, вкл. достъп до различните степени и форми на образование в публичните образователни институции. Посочени са изискванията и подборът на учители за временна работа в чужбина.

ОБУЧЕНИЕ ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ В СТРАНИТЕ ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ - реферативен обзор, 27 стр., 6 док., 81 изт.

Разгледани са концепциите при определяне на целите в гражданското образование, свързани с: изграждането на политическа грамотност; развитието на позиции и ценности, необходими за формирането на учениците като отговорни граждани; стимулирането на активно участие в общността. Отделено е внимание на подходите при изучаване на гражданското образование - като отделен предмет или интегриран с други учебни предмети. Гражданското образование се интегрира най-вече в предметите История, Социални науки, География, Религия и морал, Етика, Философия и в езиковото и чуждоезиковото обучение.

ОБУЧЕНИЕ ПО РЕЛИГИЯ В СРЕДНИТЕ УЧИЛИЩА В СТРАНИТЕ ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И РУСИЯ. ИНСПЕКТИРАНЕ И КОНТРОЛ - реферативен обзор, 40 стр., 21 док., 17 изт.

Религиозната свобода се базира на международното и европейското право и е залегнала в конституциите на много страни. В обзора се разглежда религиозното образование от конфесионален и неконфесионален тип. Представени са целите на обучението по религия. Според съвременните дискусии ние можем да учим „за религията“ или да се учим „от религията“. Обстойно е представено религиозното образование в Австрия, Белгия, Великобритания, Шотландия, Северна Ирландия, Германия, Гърция, Испания, Италия, Словения, Холандия и др.

ПРИЗНАВАНЕ НА АКАДЕМИЧНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ПО ПРАВО В ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ (НОРМАТИВНА УРЕДБА И ПРАКТИКА) - реферативен обзор, 21 стр., 3 док., 8 изт.

Разгледани са нормативната уредба за признаването на образованието по право в държавите членки на ЕС, вкл. директива 2005/36/ЕО, и практиките по признаването му. В табличен вид са предоставени статистики по признаване на образование по право с цел упражняване на професията „адвокат“ в страните от ЕС.

ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ В СТРАНИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕС – реферативен обзор, 54 стр., 8 док., 11 изт.

Направен е преглед на европейската политика в областта на професионалното образование и обучение (ПОО). Разглеждат се тенденциите за развитие на ППО и квалификациите в Европа до 2015 г. Представена е ролята на индикаторите за качество в европейската политика за професионално образование. Подробно са описани политиките за ПОО в някои страни от ЕС (Белгия - Френска общност, Естония, Германия, Финландия, Холандия и някои балкански държави).

ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ В СТРАНИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕС. ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВО, МЕХАНИЗМИ НА ОЦЕНЯВАНЕ, ЗАКОНОДАТЕЛСТВО, РОЛЯ НА СОЦИАЛНИТЕ ПАРТНЬОРИ – реферативен обзор, 63 стр., 6 док., 16 изт.

През 2009 г. Европейският център за развитие на професионалното обучение (CEDEFOP) публикува проучване за квалификационните системи в ПОО в следните страни членки на ЕС: Англия, Германия, Гърция, Ирландия, Испания, Румъния, Финландия, Франция и Чехия. В проучването се изясняват практиките по отношение на инструментите и методите за осигуряване на качество на оценяването и съответните стандарти. По-подробно са разгледани политиките за ПОО в Австрия, Белгия (Френска общност), Германия, Естония, Румъния и Финландия.

СИСТЕМА ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В РУМЪНИЯ – реферативен обзор, 21 стр., 3 док., 5 изт.

Разгледана е подробно националната образователна система на Румъния – нормативна уредба, структура на системите за начално, средно и висше образование. Посочени са някои актуални проблеми на образователния сектор в страната. Направен е обзор на науката и научните изследвания, както и на нормативните документи, на базата на които Румъния развива науката, изследванията и иновациите.

СИСТЕМА ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ДОКТОРСКА СТЕПЕН В ГЕРМАНИЯ – КРИТЕРИИ И ПОКАЗАТЕЛИ – реферативен обзор, 15 стр., 3 док., 4 изм.

Рамковият закон за висше образование в Германия не определя условията за кандидатстване за обучение в докторантура и придобиване на докторска степен. В законите за висше образование на отделните провинции е регламентирано, че университетите сами издават наредби за придобиване на докторски степени, в които са посочени условията за кандидатстване за обучение в докторантура и дали професорите ще бъдат научни ръководители, или членове на атестационната комисия. Представени са наредбата за придобиване на докторска степен в Техническия университет - Мюнхен, както и някои статистически данни за броя на докторантите и специалностите, по които се обучават.

СИСТЕМИ ЗА ВЪНШНО ОЦЕНЯВАНЕ НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ СЛЕД СЕДМИ КЛАС В НЯКОИ СТРАНИ ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ - реферативен обзор, 22 стр., 12 док., 9 изм.

Подобряването на качеството на образованието е задача, залегнала в реформите на редица страни членки на ЕС. На външното оценяване на образователния продукт трябва да се гледа като на инструмент за усъвършенстване на учебния процес. Основна цел на външното оценяване е да се подпомогне вземането на решения при управление на учебния процес и да се наблюдава учебното съдържание. Контролират се условията на преподаване и обучение и се насърчава творческата работа в процеса на обучение. Разгледани са системите на оценяване в Германия, Гърция, Дания, Италия, Словакия, Словения, Унгария, Франция и др.

СИСТЕМИ ЗА ИНСПЕКТИРАНЕ В СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ - реферативен обзор, 70 стр., 9 док., 17 изм.

Представени са системите за училищно инспектиране в Белгия, Великобритания, Германия (провинция Берлин), Естония, Словения, Франция, Швеция, Швейцария. Разгледани са следните аспекти на темата: организиране на дейността, статут на инспекторите, правна рамка, видове инспектиране, оценяване на резултатите.

СИСТЕМИ ЗА КВАЛИФИКАЦИЯ НА УЧИТЕЛИТЕ В ЕС – реферативен обзор, 25 стр., 6 док., 6 изм.

Разглежда се нормативната уредба за обучение и квалификация на учителите в Австрия, Белгия (Германска общност), Германия, Румъния, Словения и Швейцария. Прави се преглед на различните възможности, които се предоставят на учителите в тези страни за повишаване на квалификацията им и свързаните с това материални стимули. Описани са организацията, методите и формите за квалификация на учителите.

СИСТЕМИ ЗА НАУЧНИ СТЕПЕНИ И ДЪЛЖНОСТИ - реферативен обзор, 66 стр., 20 док., 35 изм.

В страните членки на ЕС съществуват различни регламенти за придобиване на научни длъжности във висшите училища и научните центрове, докторантура и докторска квалификация. Проследяват се състоянието и тенденциите на процедурите за придобиване на научни длъжности. Представени са проблемите, провежданите реформи и добрите практики. Разгледани са конкретни въпроси, свързани с придобиването на докторска квалификация във Великобритания, системата за присъждане на докторска степен в Германия – критерии и показатели, докторските степени и квалификации в Полша, докторските степени и квалификации в САЩ, процедурите за хабилитация в някои страни, статутът на професор и други хабилитирани преподаватели, системите за назначаване.

СИСТЕМИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА НАУЧНИ СТЕПЕНИ И ЗВАНИЯ В ПОЛША И ХОЛАНДИЯ – реферативен обзор, 8 стр., 2 док., 4 изм.

Направен е преглед на нормативната уредба за придобиване на степени и звания в Полша и Холандия. Разгледани са начините, по които може да се придобият докторска степен, постдокторска степен и званието “професор”. В Полша се присъждат две академични степени - „доктор” (с докторска степен), „хабилитиран доктор” (постдокторска степен) и едно академично звание “професор”. Разгледани са конкретните изисквания за заемачите научни длъжности в Университета в Гронинген, Холандия, за асистент, доцент и професор.

СИСТЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА НАУЧНИЯ ПОТЕНЦИАЛ - реферативен обзор, 89 стр., 37 док., 51 изм.

Разглеждат се статутът на професорите и другите хабилитирани преподаватели, системите за назначаване, присъждането на докторска степен, критериите и показателите, класификациите на научните специалности в европейските държави, моделите на управление на университетите и висшите училища в Германия, висшето образование и академичната кариера в страните членки на ЕС.

СИСТЕМИ И ПРОЦЕДУРИ НА РАЗРАБОТВАНЕ, ОЦЕНЯВАНЕ И ОДОБРЯВАНЕ НА УЧЕБНИЦИ И УЧЕБНИ ПОМАГАЛА В СТРАНИТЕ ОТ ЕС, РУСИЯ И АМЕРИКА – реферативен обзор, 33 стр., 11 док., 8 изм.

Разглеждат се нормативната уредба, процедурите за разработване и одобряване на учебници и учебни помагала, както и компетентните органи, които отговарят за това. За някои страни се посочват начинът на финансиране на издаването на учебници и критериите, на които трябва да отговарят учебниците и техните издатели. По-подробно са разгледани тези процедури в Австрия, Белгия (Френска общност), Германия, Италия, Канада, Русия, САЩ, Словакия, Франция, Холандия и Швеция.

СТАТУТ НА ПРОФЕСОР И ДРУГИ ХАБИЛИТИРАНИ ПРЕПОДАВАТЕЛИ. СИСТЕМИ ЗА НАЗНАЧАВАНЕ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИ - реферативен обзор, 34 стр., 10 док., 18 изм.

В обзора са разгледани статутът на професорите и другите преподаватели във висшите училища във Великобритания, Германия, Франция и САЩ, процедурите за назначаване и кариерно развитие, като е търсена връзка със законодателството на страните. Представени са различни практики за назначаване на преподавателския състав в световноизвестни университети като Оксфордския университет, Техническият университет – Мюнхен, Париж 1 (Сорбона), Масачузетския технологичен институт и др.

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ЕК	- Европейска комисия
ЕС	- Европейски съюз
ИКТ	- информационни и комуникационни технологии
ОИСР	- Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ОКС	- образователно-квалификационна степен
ENQA	- European Association for Quality Assurance in Higher Education (Европейска асоциация за осигуряване на качество на висшето образование)
EUA	- European University Association (Европейска асоциация на университетите)